

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Навчально-науковий інститут економіки
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В.о. завідувача кафедри,

д.е.н., професор

_____ **О.В. Добровольська**

“ _____ ” _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства та
шляхи його вдосконалення**

**Виконала: студентка за
освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та
страхування» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»
Чорна В.О.**

Керівник: доц. Павленко О.П

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

ЧОРНИЙ ВІКТОРІ ОЛЕГІВНІ

Тема дипломної роботи «Податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства та шляхи його вдосконалення».

1. Керівник роботи Павленко Оксана Павлівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ДДАЕУ від «30» листопада 2020 р. № 2997.

2. Строк подання студентом роботи – 5 лютого 2021 року.

Вихідні дані до роботи Річна фінансова звітність підприємства ТОВ Агрофірма «Нива», інструктивні та законодавчі акти, нормативна та економічно-фінансова література.

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити) 1. Теоретичні основи податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. 2. Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану ТОВ Агрофірма «Нива». 3. Шляхи вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Взаємодія системи оподаткування та функцій податкового менеджменту. 2. Розробка податкової політики сільськогосподарським підприємством. 3. Структура економіко-організаційного механізму оподаткування підприємств. 4. Характеристика показника податкового навантаження в сільськогосподарському підприємстві. 5. Динаміка основних і оборотних засобів в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр. 6. Динаміка показників ефективності використання основних фондів в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр. 7. Динаміка показників майнового стану ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр. 8. Динаміка показників рентабельності в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр. 9. Динаміка показників ліквідності (платоспроможності) ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр. 10. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості перед бюджетом в ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр. 11. Основні напрямки вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві. 12. Податкові платежі, диференційовані в залежності від частки податкового навантаження при вдосконаленні податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. 13. Вдосконалена структура податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. 14. Концептуальна модель податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. 15. Динаміка сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» за

2015-2019рр., тис. грн. 16. Аналітичне вирівнювання і прогнозування прибутковості ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. 17. Аналітичне вирівнювання і прогнозування податкового навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. 18. Лінійний тренд динаміки і прогнозування валюти балансу ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. 19. Аналітичне вирівнювання динаміки і прогнозування чистого доходу від реалізації ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. 20. Лінійний тренд динаміки і прогнозування чистого прибутку ТОВ Агрофірма «Нива» за період 2015-2020 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства	травень 2020	
2	Комплексний аналіз та оцінка фінансового стану ТОВ Агрофірма «Нива»	14.09.2020	
3	Шляхи вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві	8.10.2020	
4	Висновки та пропозиції	11.12.2020	
5	Оформлення дипломної роботи	17.01.2021	

Студент _____ Чорна В.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Павленко О.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Теоретичні підходи до визначення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства	10
1.2. Сутність та роль податкового механізму і податкової політики в системі податкового менеджменту підприємства	15
1.3. Особливості визначення податкового навантаження сільськогосподарського підприємства	20
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ АГРОФІРМА «НИВА»	28
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ Агрофірма «Нива»	28
2.2. Фінансовий аналіз майнового стану та ділової активності ТОВ Агрофірма «Нива»	35
2.3. Аналіз фінансової стійкості та рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива»	39
2.4. Аналіз ліквідності і платоспроможності ТОВ Агрофірма «Нива»	42
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	48
3.1. Вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві	48
3.2. Оптимізаційна факторна модель впливу податкового навантаження на прибутковість в ТОВ Агрофірма «Нива»	53
3.3. Прогнозування балансу і фінансових результатів в ТОВ Агрофірма «Нива»	64
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	

РЕФЕРАТ

Тема: Податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства та шляхи його вдосконалення.

Дипломна робота магістра: 88 с., 15 табл., 20 рис., 116 літературних джерел, 4 додатки.

Метою роботи є поглиблене теоретичне і практичне обґрунтування методологічних основ та вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства.

Предмет дослідження: теоретичні, методологічні та практичні аспекти вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства на прикладі ТОВ Агрофірма «Нива».

Об'єкт дослідження: процес вдосконалення податкового менеджменту підприємства ТОВ Агрофірма «Нива».

Методи дослідження: метод економічного аналізу, синтезу, порівняння, метод аналогії, наукової абстракції, спостереження, групування, узагальнення, прогнозування.

Основні положення, що формують наукову новизну дослідження, полягають у тому, що вдосконалено термінологію поняття економічної категорії «податковий менеджмент» і «податкова політика», набули подальшого розвитку підходи до вдосконалення механізму системи оподаткування сільськогосподарського підприємства, а також визначення ключових факторів впливу на покращення діяльності підприємства, дістали подальшого розвитку пропозиції щодо вдосконалення податкового менеджменту та його впливу на фінансові результати в ТОВ Агрофірма «Нива» на основі розрахунків економетричного моделювання. Отримані результати роботи впроваджені в практичній діяльності ТОВ Агрофірма «Нива».

АНОТАЦІЯ

ПОДАТКИ, СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ, ПОДАТКОВІ ПЛАТЕЖІ, ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ, ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ.

АННОТАЦИЯ

НАЛОГИ, СИСТЕМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ, НАЛОГОВЫЕ ПЛАТЕЖИ, НАЛОГОВЫЙ МЕХАНИЗМ, НАЛОГОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ.

ABSTRACT

TAXES, TAXATION SYSTEM, TAX PAYMENTS, TAX MECHANISM, TAX MANAGEMENT.

ВСТУП

Податкова політика і податкове навантаження залишаються дієвими інструментами фінансового механізму і податкового менеджменту в аспекті здійснення ефективної фіскальної стратегії держави, спрямованої на оптимальні зарахування до відповідних бюджетів всіх рівнів податкових платежів сплачених суб'єктами господарювання.

Проблемам податкового менеджменту, податкової політики і механізму оподаткування сільськогосподарського підприємства присвячено багато праць науковців, що зробили вагомий внесок, серед яких слід відокремити вітчизняних і зарубіжних авторів: Азаров М.Я., Андрущенко В.А., Бутинець Ф. Ф., Василик О. Д., Вознюк Г. Л., Воронова Л.А., Дем'яненко М. Я., Єпіфанов А.О., Завгородній В, П., Загородній А. Г., Кравченко В.І., Львовчкін С., Мельник В.М., Мних Є. В., Орлюк О.П., Опарін В., Прокопенко Н.С., Смовженко Т. С., Суторміна В.М., Федосов В.М Але в сучасних реаліях ринкової трансформації необхідно відокремити напрямки подальшого вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є поглиблене обґрунтування теоретичних і фундаментальних аспектів податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення податкової політики і податкового механізму в підприємстві.

Відповідно до мети дослідження було поставлено і вирішено такі завдання:

- дослідити та уточнити економічну сутність понять «податковий менеджмент» і «податкова політика» сільськогосподарського підприємства;
- узагальнити та систематизувати існуючу класифікацію податкових платежів сільськогосподарського підприємства та визначити складові механізму його системи управління;
- дослідити показники податкового навантаження в ТОВ

Агрофірма «Нива», провести аналіз їх динаміки, а також структури податкових платежів сільськогосподарського підприємства;

- розглянути процес та удосконалити механізм системи податкового менеджменту в ТОВ Агрофірма «Нива»;

- провести аналіз існуючої практики оподаткування сільськогосподарського підприємства;

- провести розробку багатофакторної моделі впливу податків на підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства;

- розробити напрями вдосконалення системи податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства.

Об'єктом дослідження є процес вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства ТОВ Агрофірма «Нива».

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства на прикладі ТОВ Агрофірма «Нива».

Методи дослідження. При виконанні дипломної роботи використані такі методи: теоретичне узагальнення та порівняння - використане в процесі розкриття змісту і сутності податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства; статистичний і графічний аналіз - застосовано при вивченні, групуванні, порівнянні та наочному відображенні емпіричних даних з метою дослідження тенденцій оподаткування сільськогосподарського підприємства та параметрів управління його прибутком; системний аналіз, формалізація та економічне моделювання - здійснено у ході розробки основних напрямів оптимізації структури податкового навантаження; комплексний аналіз - застосовано при розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства, структурний аналіз, первинні статистичні спостереження.

В основі дослідження також використані наступні методи: групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова

математичної багатовимірної економетричної моделі розрахунку впливу структури податків підприємства на його прибутковість, проведення прогностного кореляційно-регресійного моделювання впливу структури податків на прибуток підприємства. Методологічну і теоретичну основу дослідження становили наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених та фахівців в сфері діяльності виробничих підприємств.

Інформаційною базою дипломного дослідження стали законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи. Джерелом аналітичної інформації були фінансова звітність ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015 – 2019 роки, статистичні матеріали підприємства, Держкомстату України. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи системного підходу, аналізу й синтезу з метою визначення елементів системи податкового менеджменту інформації здійснювалася з використанням комп'ютерних програм.

Наукова новизна одержаних результатів. В результаті комплексного теоретичного та практичного дослідження особливостей податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства одержано результати, які відображають його новизну:

- удосконалено і уточнено тлумачення сутності термінів «податкова політика» і «податковий менеджмент» підприємства, а також їх відмінності;
- набули подальшого розвитку підходи щодо вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства;
- дістали подальшого розвитку пропозиції щодо покращення податкового навантаження в ТОВ Агрофірма «Нива» на основі розрахунків оптимізаційної моделі факторного впливу на підвищення прибутковості сільськогосподарського підприємства, а також оптимізації структури податків підприємства.

Практична цінність одержаних результатів та новизна полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів щодо вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. Результати дослідження щодо вдосконалення методики

податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства та окремі рекомендації по здійсненню податкової політики впроваджено в роботу ТОВ Агрофірма «Нива».

Апробація результатів роботи. Основні висновки та практичні рекомендації, які містяться в роботі, отримали схвальну оцінку на Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Дослідження, розробка і використання моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання» (грудень, 2020).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в матеріалах колективної монографії ДДАЕУ «Облікова, фінансова та управлінська діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки» (листопад, 2020), збірнику тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Дослідження, розробка і використання моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання» (грудень, 2020).

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 116 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 88 сторінках друкованого тексту. Робота містить 15 таблиць, 20 рисунків, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретичні підходи до визначення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства

Одним із основних завдань реформування системи агропромислового комплексу є запровадження ефективного податкового менеджменту сільськогосподарських підприємств та систематизація сплачених податків.

Проблемам податкового менеджменту присвячено чимало практичних досліджень та наукових праць, серед яких слід відзначити таких авторів як: Аранчій В.І., Брегін М.Г., Білик М.Д., Бризгалін О.В., Буряк П.Ю., Василик О.О., Вишневський В.П., Гринчук Ю.С., Дем'яненко М.Я., Жарко Р.П., Зятковський І.В., Крисоватий А.І., Кучерівенко М.П., Лігоненко Л.О., Лайко П.А., Ластовецький А., Магопєць О.А., Мних Є.В., Орлова В.О., Соколов А.А., Соколовська А.М., Сміт А., Фуга К.С., Ярова Н.В. та інших [4,5,13,14,18,21-24,31,32,41,53-56,58,59,63-66,80,98-102,109-110,115]. Необхідно звернути увагу на дискусійну проблематику податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві, обліку і аналізу його податкових платежів як підґрунтя фінансово-економічних рішень в складних умовах трансформаційного розвитку економіки країни.

Здійснення податкового менеджменту на сільськогосподарському підприємстві може реалізуватись практично за допомогою окремих складових, які втілюються за допомогою певних заходів податкової політики. Найбільший ефект досягається за умов використання всіх складових систем управління підприємством [9, с.8].

Поняття «податковий менеджмент» розглядається в економічній літературі як система управління податковими платежами сільськогосподарського підприємства [110,114].

На нашу думку, можна погодитися з думкою окремих авторів наукових праць, що «ринкове середовище обумовило необхідність розвитку системи оподаткування як підсистеми фінансового механізму, що визначає базу оподаткування та суми нарахованого і сплаченого податкового зобов'язання згідно із законодавством України. Основним призначенням її має бути інформаційне забезпечення податкової звітності, складання якої відбувається безпосередньо за даними фінансової діяльності підприємства, і яке неможливо залишити без дослідження з причини існування істотних розбіжностей досліджуваних категорій» [25, с.21].

Провівши критичний аналіз літературних джерел, присвячених вивченню податкового середовища сільськогосподарських підприємств в національній економіці, було встановлено, що «суб'єкти господарювання мають два методи впливу на податкове навантаження: зовнішній – через реформування податкової системи країни та внутрішній – шляхом оптимізації податкових платежів через управління ними на підприємстві. Об'єктом нарахування податкових платежів є явища і процеси, пов'язані з оподаткуванням підприємства, виражені у натуральному та грошовому вимірнику та відображені у первинних документах та податковій звітності, водночас, це відносини платника податків та держави, зумовлені фактами господарської діяльності суб'єкта оподаткування» [51, с.6].

Серед елементів такого об'єкту виявлено - податкове зобов'язання, податкові кредити, поточні зобов'язання із розрахунків з бюджетом, розрахунки за податками й платежами. При узагальненні оподаткування суб'єктів господарювання та вивченні їх економічних взаємовідносин з фіскальною службою, а також в якості об'єкту управління в сільськогосподарському підприємстві виступають «податкові платежі». Будучи елементом управлінського впливу, економічна категорія «податкові платежі» має розглядатися у контексті процесів податкового менеджменту, тобто як об'єкт планування, контролю та аналізу сільськогосподарського підприємства [61, с. 128].

При цьому «формування та накопичення облікової інформації щодо податкових платежів має виступати як повноцінна система економічного обґрунтування управлінських рішень у відповідності до потреб користувачів» [34, с.241].

Оскільки податкові платежі достатньо значно впливають на діяльність підприємств в Україні в порівнянні з іншими країнами, виникає необхідність сформувати систему управління податковими платежами і розглядати її як складову частину фінансової стратегії підприємства, що обумовлюється вибором найбільш ефективних заходів при здійсненні податкових платежів за наявних альтернативних варіантів господарської діяльності [113] (рис.1.1).

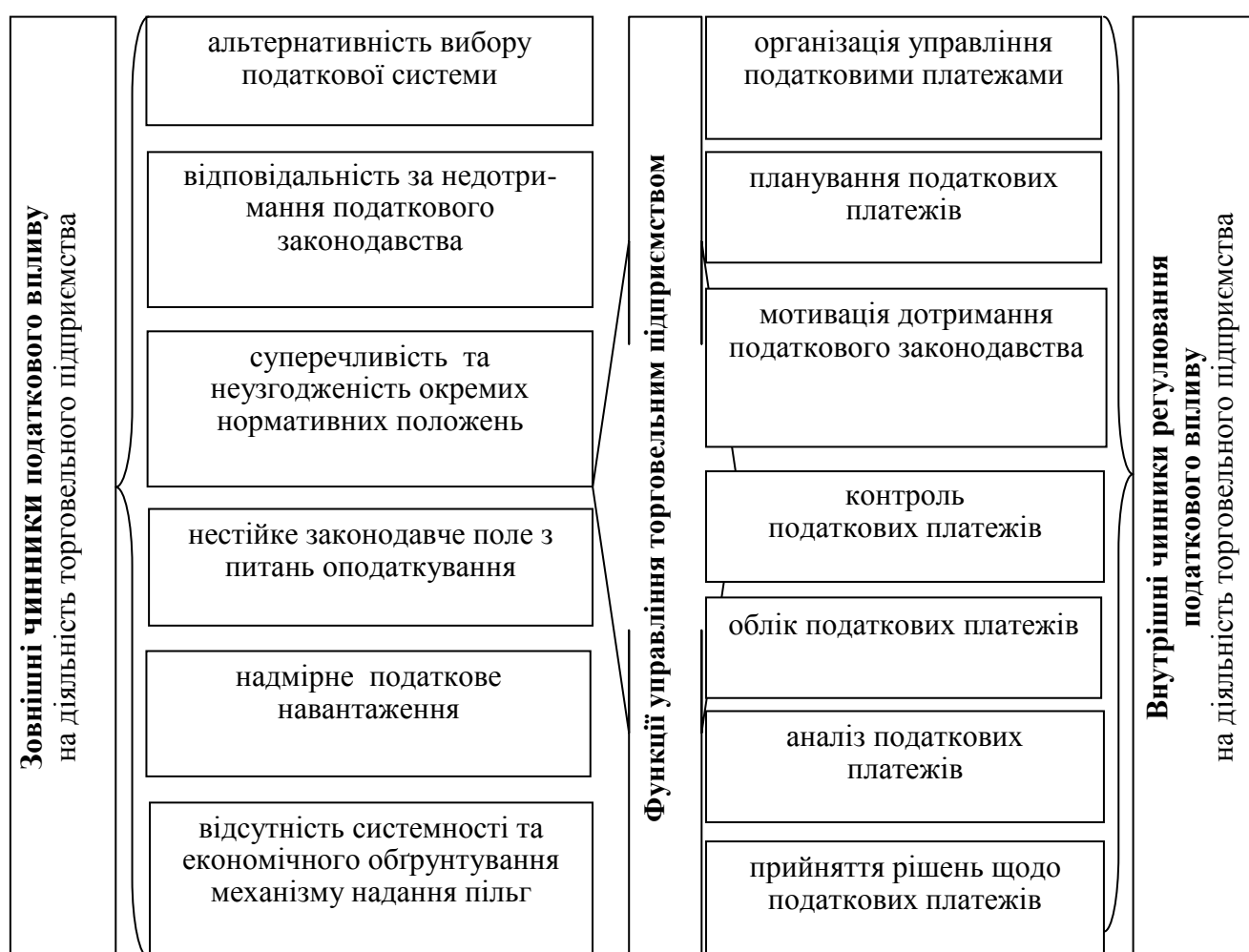

Рис.1.1. Взаємодія системи оподаткування та функцій податкового менеджменту

В процесі управління податковими платежами реалізуються окремі комплекси податкових заходів, при чому найбільшого ефекту можна досягти за умов використання у сукупності елементів системи податкового менеджменту сільськогосподарським підприємством [47, с. 76].

Вивчивши принципи А. Сміта, слід відзначити, що він мав на увазі такі моменти: «1) податок може вимагати від платника більшу кількість грошей, ніж та, що продиктована потребами казни, через занадто роздутий штат чиновників-збирачів; 2) високий рівень оподаткування може спричинити обмеження виробництва і зайнятості у ньому, що потребує додаткових витрат для забезпечення засобами існування значної частини населення» [98, с. 364].

Засади податкового менеджменту біли визначені в свій час А. Смітом варто пригадати, що такі принципи не завжди спрацьовують в українській податковій системі, так згадаємо: «еволюцію податку на додану вартість і податку на прибуток підприємств, часті зміни розмірів ставок мита та акцизів, досить високі тарифи відрахувань у державні цільові фонди соціального спрямування, відсутність стимулюючого впливу при справлянні прибуткового податку з громадян тощо» [98].

На роботу платників податків негативно впливають і також працівники фіскальних служб, надмірно контролюючи правильність нарахування і сплати податків, проведення частих перевірок наявних розбіжностей в арифметичних і методологічних розрахунках суб'єктів господарювання.

Проведення критичного аналізу теоретичних положень, що розглядають систему податкового менеджменту, методика його здійснення в сільськогосподарських підприємствах, дозволило сформулювати такий висновок щодо поняття «управління податковими платежами» сільськогосподарського підприємства [16, с.61].

Воно розглядається як «система функцій, що дозволить досягати оптимального рівня податкових платежів за умови дотримання податкового законодавства, а також виступає складовою фінансового менеджменту, яка

може передбачати процес розробки фінансового рішення, спрямованого на формування фінансового потенціалу і підвищення його ефективності. Аналізуючи сутність складових податкового менеджменту, визначено завдання та функції податкових платежів як складових системи управління податковими платежами сільськогосподарського підприємства»[54,с.164]. Алгоритм аналізу податкових платежів сільськогосподарського підприємства наведено в додатку А.

Податковий менеджмент ТОВ Агрофірма «Нива» опосередковано пов'язаний з комплексною характеристикою, яка включає: кількість податків і інших обов'язкових платежів; структуру податків; механізм стягнення податків; показник податкового навантаження на підприємство.

Процес розробки податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства визначається різними авторами за різними складовими, але узагальнено він може «складатися з наступних складових частин:

- 1) визначення загального періоду формування податкової стратегії;
- 2) дослідження факторів зовнішнього податкового середовища і податкової політики держави;
- 3) формування стратегічних цілей діяльності підприємства в області податкового планування;
- 4) конкретизація цільових показників податкової стратегії за періодами її реалізації;
- 5) розробка податкової політики за окремими аспектами діяльності з планування податкових відрахувань;
- 6) розробка системи організаційно-економічних і економіко-правових заходів щодо забезпечення реалізації податкової стратегії;
- 7) оцінка ефективності розробленої податкової стратегії» [11, с.114].

Отже, податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства виконує оперативні функції, функції контролю і функції планування.

1.2. Сутність та роль податкового механізму і податкової політики в системі податкового менеджменту підприємства

При вивченні змістовно-процедурних позицій окремих літературних джерел, виявлено, що податковий менеджмент складається з декількох неоднорідних за своєю суттю етапів. Слід відзначити важливість опублікованих наукових праць присвячених вивченню цього питання та цінність одержаних результатів таких науковців, як: Азаров М.Я., Азаренкова Г.М., Андрущенко В.Л., Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я., Кучерявенко М.П., Магопєць О. А., Орлюк О.П., Прокопенко Н.С., Федосов В.М., Опарін В.М., П'ятаченко Г.О., Соколовська А.М., Мельник П.В., Варналій З.С., Тарангул Л.Л., Тищенко О.М., діяльність яких спрямована на наукові дослідження розробки «податкової політики виходячи зі специфічних особливостей сільськогосподарських підприємств, застосовуваного наукового апарата, логічній погодженості і послідовності діяльності, суб'єктивного й об'єктивного складу на визначені укрупнені етапи», що мають велике теоретичний зміст та практичне значення в сучасному ринковому середовищі [1-3,6,64-66, 81-84, 86, 100-103].

Окремі вчені відзначають, що «з теоретичної точки зору розукрупнення податкової політики як цілісної діяльності на окремі складові дозволяє в найбільш повній мері вивчити конструкцію даної економічної категорії, за допомогою застосування індуктивного логічного апарата, а також виявити місце податкової політики в комплексі загальноекономічного планування діяльності підприємства» [5, с.921]. Слід погодитися з іншими науковцями, що «на практиці поетапна розбивка процесу розробки податкової політики покликана додати послідовність операціям, визначити чітку організаційну структуру, виконавців і відповідальних за реалізацію тих або інших податкових заходів; здійснювати контроль над реалізацією прийнятих управлінських рішень» [100, с.79].

Таким чином, в процесі розробки податкової політики господарства утворюється чотири взаємозалежних етапи єдиного циклу (рис. 1.2). Дотримання Податкового кодексу – представляє собою своєчасну і чітку підготовку податкових декларацій, звітів, повідомлень і інших документів, повну сплату всіх належних податкових платежів. Знання податків і їх оптимізація являється точним знанням поточних податкових підзаконних актів, їх подальший розвиток, а також наявності позитивних або негативних сторін для сільськогосподарського підприємства [39].

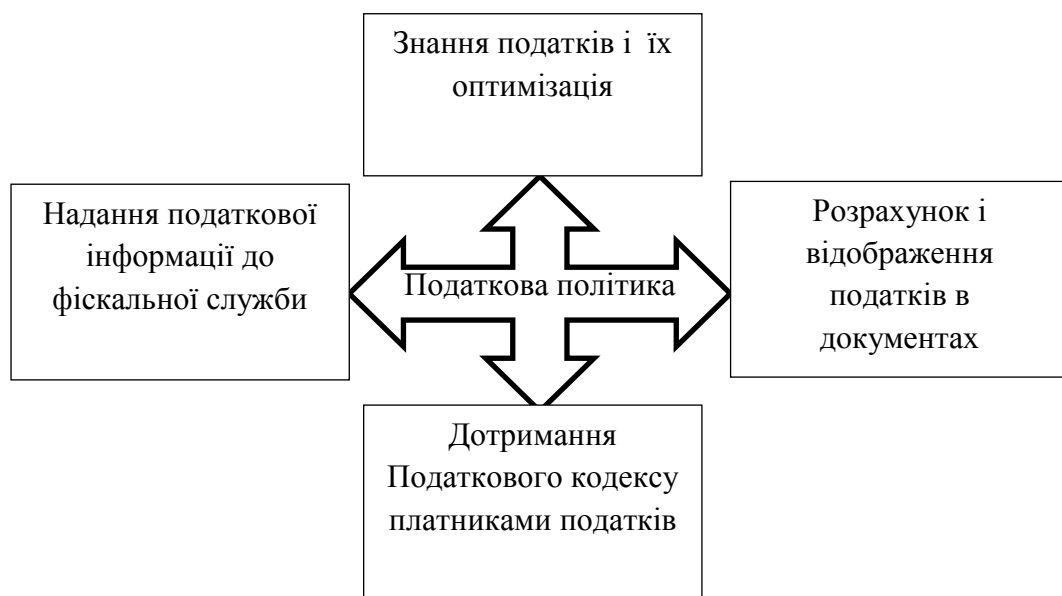

Рис 1.2. Розробка податкової політики сільськогосподарським підприємством [розроблено автором]

Надання податкової інформації до фіскальної служби передбачає «відправлення податкових декларацій, звітів, повідомлень і інших документів у податкові органи, надання допомоги податковим органам під час податкових перевірок і на інших етапах дотримання податкових законів, переговори з податковими й іншими органами з питань порушення податкового законодавства, зниження податків і списання податкової заборгованості, представлення підприємства в судових органах по справах про податкові правопорушення» [35, с.26]. Податкова оптимізація застосовується при плануванні і управлінні господарських операцій з метою

досягти вигідну податкову позицію в стратегічному перспективному періоді [104, с. 57]. Структура економіко-організаційного механізму оподаткування підприємств зображена на рис. 1.3

Рис. 1.3. Організаційно-економічний механізм оподаткування сільськогосподарських підприємств [29, с.128]

Окремі економісти наголошують, що «система податкового механізму впливає на обсяги, спеціалізацію та розміщення аграрного виробництва, на вибір організаційно-правової форми підприємництва та рівень ефективності використання наявних ресурсів» [40, с.21]. Від того, «яка система оподаткування застосовується в сільському господарстві, залежить стан

справ в інших галузях і секторах економіки та макроекономічна ситуація в цілому. Система оподаткування сільськогосподарських підприємств є особливою сферою взаємовідносин з державою, яка слабо корелювала із народногосподарською системою оподаткування» [82, с. 39].

В наукових фахових публікаціях доволі часто зустрічаються такі поняття як «механізм оподаткування» та «податковий механізм», але їх відмінності досі не визначені. Ці економічні категорії в економічній літературі ототожнюються, а при розкритті сутності поняття «податковий менеджмент», фактично розкривається сутність «податкового механізму» [111, с.101].

Так, наприклад, автор наукових публікацій Полюхович В.І., Ліппотт Й. доводять «дуальний характер податкового механізму, визначаючи його як:

– категоріальне утворення, в певній мірі узагальнене, яке дає уявлення про цілі і задачі податкових дій з орієнтацією на принципи наперед продуктивного функціонування;

– збірка загальних правових норм і спеціальних податкових законодавчих правил, які регламентують процес оподаткування конкретної держави в певний період» [90, с.68].

За думкою вченого Кучерявенко М.П., поняття «податковий механізм ототожнюється з поняттям «система оподаткування», підкреслюючи те, що «податковий механізм складається з визначеної кількості елементів» [55].

Деякі науковці вважають, що слід акцентувати увагу «на складових елементах податкового механізму, поділяючи їх на дві групи. До першої включаються так звані, основні елементи – суттєві характеристики податку, без яких неможливо уявити відповідний податковий механізм: платник податку, об'єкт оподаткування, ставка податку. До другої групи елементів, які визначені як додаткові, віднесені необхідні характеристики податку, які розкривають специфіку конкретного податкового механізму і його використання: пільги з оподаткування, особливості обчислення об'єкта,

бюджет або фонд, куди надходять податкові платежі, терміни і періодичність перерахування податків тощо» [29, с.85].

Однак цікавим є твердження дослідників, що поняття «механізм оподаткування» та «податковий механізм» «це зовсім різні як за сутністю так і за змістовним наповненням поняття, які не слід ототожнювати. Податковий механізм – поняття значно ширше, аніж поняття «механізм оподаткування», оскільки через функціонування податкового механізму держава визначає форми і методи управління податковою системою, податковий механізм забезпечує формування і функціонування податкової системи, приводить її в дію та окреслює напрями податкового процесу, діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та інших учасників податкових відносин щодо визначення концепції формування, структури і обсягів податкових доходів бюджетів, її корегування, розробки та виконання планів мобілізації податкових надходжень, контроль за їх виконанням і дотриманням податкового законодавства» [78, с.21].

Цілком слушною є думка вчених, що «податковий механізм має бути спрямований на удосконалення податкової системи, забезпечення виконання податкового законодавства та запобігати його порушенню, забезпечувати можливість реалізації платниками податків їх прав і обов'язків, сприяти стабілізації й подальшому розвитку національної економіки, гармонізації інтересів держави і платників податків» [69, с.86].

В наукових джерелах визначається, що «податковий механізм є сукупністю норм, засобів і методів організаційно-правового та управлінського характеру, які спрямовані на реалізацію податкової політики держави та забезпечують функціонування і регулювання податкової системи.

Складовими елементами податкового механізму є: податковий менеджмент (податковий аналіз, податкове прогнозування і планування, податкове регулювання, податковий контроль) та податкове адміністрування (облік платників податків, облік податкових платежів, нарахування податкових зобов'язань, аналіз податкових надходжень, виконання планових

завдань із мобілізації податкових платежів, податкові перевірки, стягнення податкового боргу). За допомогою податкового механізму формуються основні кількісні і якісні характеристики податкової системи, її цільова спрямованість на вирішення конкретних соціально-економічних завдань та забезпечується виконання податкового законодавства» [27, с.51].

Слід погодитись з твердженням, що «механізм оподаткування, є більш вужчим поняттям, порівняно з поняттям «податковий механізм», він «пов'язаний безпосередньо з функціонуванням системи оподаткування. Таким чином механізм оподаткування представляє собою сукупність елементів пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та зборів (платники, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, методи оподаткування, пільги, податковий період, способи та порядок сплати податків), спрямованих на забезпечення функціонування системи оподаткування. Зміна механізму оподаткування (наприклад, зміна ставок, порядку обчислення податків тощо) може призвести до формування якісно нової системи оподаткування, змінюючи її структуру, проте залишаючи незмінними кількісний та якісний склад податків» [116, с.14].

Отже, податковий механізм є більш змістовною економічною категорією, яка охоплює більш широку характеристику ніж поняття «система оподаткування» і «податковий менеджмент».

1.3. Особливості визначення податкового навантаження сільськогосподарського підприємства

Проведення комплексного аналізу теоретико-методологічних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених щодо функціонування податкової політики показав повне усвідомлення незаперечної важливості формування податкового навантаження та його оптимізації, і, в той же час, відсутність, на сьогоднішній день, узагальненого показника податкового навантаження на міжнародному рівні – який би надав можливість

порівнювати рівень оподаткування в різних країнах, на макрорівні – для порівняння рівню оподаткування в різних галузях народного господарства в межах однієї країни, на мікрорівні – для порівняння рівню оподаткування суб'єктів господарювання даної країни [44, с.78].

Розмір податкового навантаження знаходиться шляхом «сумарної частки податкових платежів сільськогосподарського підприємства за певний період у доданій вартості продукції, зробленої за той же період, при цьому додана вартість може розраховуватися вирахуванням з вартості зробленої продукції вартості спожитих матеріальних засобів виробництва (сировини, енергії тощо) і послуг інших організацій» [17, с.45-46].

При зниженні податкового навантаження в сільськогосподарському підприємстві збільшуються вільні кошти, а це сприяє значному скороченню доходів бюджету в короткостроковому періоді [83; 37, с.34].

Так, доречною є думка науковців Аранчій В.Г. та Мисник Т.Г. щодо впливу рівня податкового навантаження на економіку держави та доходи суб'єктів господарювання як важливої характеристики податкової політики країни [1]. Цілковито погоджуємося з висновками вчених, в яких зауважено, що, «здійснюючи податкове регулювання економіки, держава шляхом зміни обсягу податкових надходжень, кількості податків, їхніх видів і ставок, форм і методів оподаткування, застосування податкових пільг може суттєво впливати на процеси розподілу і перерозподілу ВВП між окремими секторами економіки, регіонами, верствами населення і на цій основі забезпечити їх поступальний розвиток та позитивні зрушення у виробничій і соціальній сфері у підвищенні життєвого рівня населення» [1, с. 22-23].

Але подальше визначення оптимального рівню податкового навантаження, під яким автори розуміють рівень, при якому платники податків, відносно до своєї платоспроможності, згодні платити встановлені державою податкові платежі, одержуючи від держави якісні суспільні блага [7, с. 23], вважаємо не обґрунтованим повною мірою: по-перше, обов'язковий характер сплати податків виключає погодження або відмову від їх сплати, по-

друге, необхідно чітко визначити, які саме якісні суспільні блага для платників податків мають на увазі. В свою чергу, В.О. Орлова і Г.О. Козак стверджують, що «формування оптимального рівня податкового навантаження — це одна з найбільш дискусійних проблем у теорії та практиці вдосконалення системи оподаткування» [20, с. 271],

В своїх наукових працях вчені Славкова А. А. і Степура М. М. відзначають, що «податкове навантаження явищем об'єктивним, та обґрунтовують свою думку тим, що за допомогою податків відбувається вилучення частини доходів економічних суб'єктів, обмежуючи в деякій мірі їх економічну свободу; при цьому автори наполягають, що акумулювання державою податків є необхідною умовою виконання нею своїх функцій, а тому важливою є величина податкового навантаження платників» [23, с. 157]. Автори публікацій Тищенко О. М. та Березовська А. О. надають наступне тлумачення «податкове навантаження виступає як кількісний, відносний показник, що дає змогу оцінити частку активів, яку підприємству потрібно віддати у вигляді податку» [26].

На нашу думку, цілковито доречним є трактування А. М. Соколовською категорії «податкове навантаження» з позиції ефекту впливу податків на економіку в цілому та на окремих платників, пов'язаного з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволіканням коштів від інших можливих напрямів їх використання [25, с. 8]. Важливою для нашого дослідження є позиція О.В. Безкровного, щодо необхідності обчислення податкового навантаження як на рівні держави, так і в розрізі галузей економіки та окремих підприємств [4, с. 35].

Економіка агропромислової сфери в значній мірі залежить від прямої та непрямой державної підтримки і потребує суттєвого фінансування, а тому механізм організації податкових відносин має специфічний характер. Головним чином це проявлялося у тому, що основними елементами системи оподаткування сільського господарства були — У результаті податкової реформи 2014 року відбулося формальне включення ФСП до складу єдиного

податку (ЄП), а згідно Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» [39] з 2016 року всі сільськогосподарські підприємства мають перейти на загальний режим стягнення податку на додану вартість [87].

Для визначення регулюючого впливу податкового навантаження на економічний розвиток сільського господарства необхідно, по-перше, визначитись з методикою розрахунку даного показника, по-друге, встановити, як позначиться на фінансовому результаті зміна умов оподаткування та загальний показник податкового навантаження [10, с. 112].

Як показали проведені дослідження системного аналізу методології [8,10,11,14,15,28,30,50,57,60,70,83], на сьогодні в літературних джерелах зустрічаються багато варіантів визначення показника податкового навантаження сільськогосподарських підприємств. Узагальнений підхід до визначення рівня податкового навантаження дозволив зробити висновок, що розрахунок цього показника проводиться шляхом віднесення суми всіх нарахованих податків і податкових платежів до певного економічного результату, як правило, виручки або суми чистого прибутку.

Для подальших розрахунків по сільськогосподарському підприємству була використана методика В.М. Орлової [81, с.235], яка, вважаємо, більш адекватно визначає податкове навантаження в сфері сільськогосподарського виробництва. Прийняття рішення, щодо обрання саме цієї методики серед багатьох запропонованих, відбулося завдяки тому, що саме вона дозволяє визначити частку податків у доході та дозволяє розраховувати на підставі даних підприємства податкове навантаження по групах податків у співвідношенні з відповідним джерелом сплати; для розрахунків податкового навантаження в суму податків включаються всі податки, що сплачують підприємства, з урахуванням податку на доходи фізичних осіб [19, с.12]. Також для проведення досліджень вивчені основні положення Тищенко О. М. [103]. Рівень податкового навантаження (%) пропонується розраховувати

як відношення податків (зборів, обов'язкових платежів) до суми валового оходу сільськогосподарського підприємства [48,с.145].

В економічній літературі існують різні підходи до визначення показника податкового навантаження на макро- і мікрорівнях, які включаються до розрахунку податкового навантаження, так і у визначенні інтегрального показника, з яким співвідноситься сума податків. Таким чином, універсальної методики оцінки податкового навантаження ні в законодавчих і нормативно-правових актах, ні в наукових джерелах не виявлено [67].

Спираючись на більш розповсюджену методику при визначенні коефіцієнта податкового навантаження, який можемо розрахувати як відношення вартості всіх податків, зборів і обов'язкових платежів, які надійшли до бюджету до валового внутрішнього продукту (валової доданої вартості) та враховуючи специфіку галузі., пропонуємо розрахувати суму податкового навантаження для галузі сільського господарства в аспекті номінального та реального рівня [71, с.209]. Номінальний рівень податкового навантаження характеризує питому вагу сплачених податкових платежів суб'єктами господарювання даної галузі у величині валової доданої вартості створеної в галузі і визначається як:

$$ПНн = ППзаг / ВДВгал , \quad (1.1)$$

де, $ПНн$ – номінальне податкове навантаження в галузі сільського господарства; $ППзаг$ – загальна сума податкових платежів, що надійшли від суб'єктів господарювання галузі; $ВДВгал$ – валова додана вартість галузі.

При розрахунку номінального податкового навантаження за вищевказаною формулою може здійснюватися порівняння між галузями національного господарства. Однак існує думка, «що на величину податкового навантаження в сільському господарстві здійснює вплив наявність державної підтримки галузі, як прямої у вигляді бюджетних дотацій, компенсацій, які значно перевищують показники по іншим галузям національної економіки, так і непрямой – у вигляді податкових пільг» [116].

З урахуванням зазначеного, пропонуємо використовувати уточнений показник податкового навантаження, тобто показник реального рівня податкового навантаження, що корегується на величину фактично отриманих сільськогосподарськими товаровиробниками коштів державної підтримки (узагальнений на рис. 1.4).

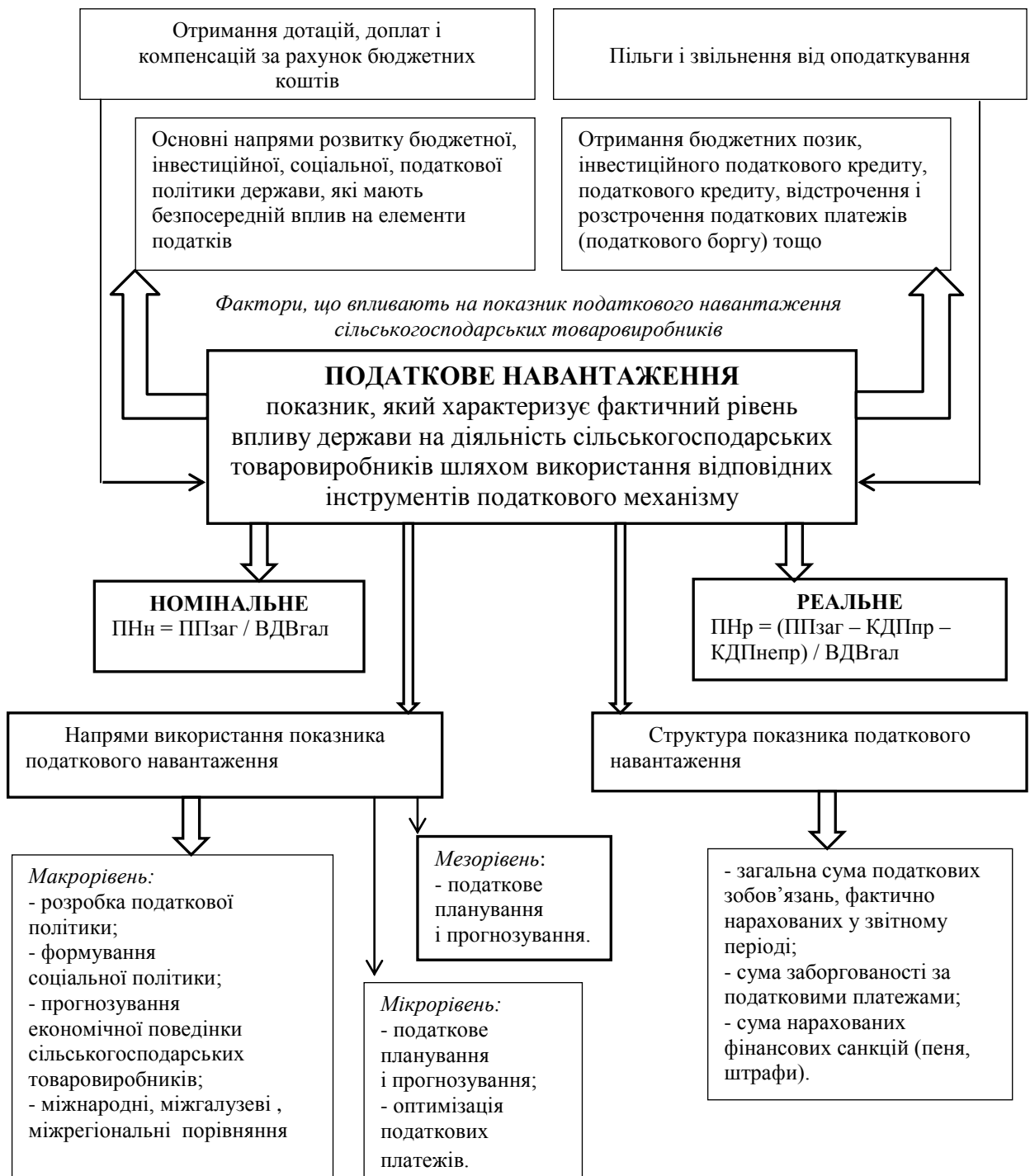

Рис. 1.4. Характеристика показника податкового навантаження в сільськогосподарському підприємстві

Таким чином., реальний рівень податкового навантаження характеризує питому вагу сплачених податкових платежів суб'єктами господарювання даної галузі, скорегованих на величину фактично отриманих коштів прямої та непрямой державної підтримки з врахуванням величини валової доданої вартості створеної в галузі сільського господарства та може бути визначено на підставі формули:

$$ПНр = (ППЗаг - КДПпр - КДПнепр) / ВДВгал, \quad (1.2)$$

де, $ПНр$ – реальне податкове навантаження в галузі сільського господарства; $ППЗаг$ – загальна сума податкових платежів, що надійшли від суб'єктів господарювання галузі; $КДПпр$ – кошти прямої державної підтримки (бюджетні дотації, доплати і компенсації); $КДПнепр$ – кошти непрямой державної підтримки (податкові пільги); $ВДВгал$ – валова додана вартість галузі.

Отже, використання показника реального податкового навантаження є більш доцільним з точки зору оцінювання ефективності дії механізму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи вищевикладені аспекти стосовно теоретичного визначення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві, слід зробити наступні висновки.

1. Податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства виконує оперативні функції, функції контролю і функції планування та опосередковано пов'язаний з комплексною характеристикою, яка включає: кількість податків і інших обов'язкових платежів; структуру податків; механізм стягнення податків; показник податкового навантаження на підприємство.

2. Податковий механізм є більш змістовною економічною категорією, яка охоплює більш широку характеристику ніж поняття «система оподаткування» і «податковий менеджмент». Податкова політика сільськогосподарського підприємства ґрунтується на впровадженні чотирьох взаємозалежних етапів і мають циклічний характер.

3. В процесі теоретичного та методологічного дослідження встановлено, що податкове навантаження це показник, який характеризує фактичний рівень впливу держави на діяльність сільськогосподарських товаровиробників шляхом використання відповідних інструментів податкового механізму. Відокремлено фактори впливу на податкове навантаження сільськогосподарських підприємств – внутрішні і зовнішні. Оскільки на сьогоднішній день відсутнє узагальнене визначення показника податкового навантаження сільськогосподарського підприємства, було запропоновано використання показника реального податкового навантаження.

РОЗДІЛ 2. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ АГРОФІРМА «НИВА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ Агрофірма «Нива»

Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Нива» створене відповідно до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про господарські товариства». Діяльність підприємства регулюється Господарським Кодексом України, Кодексом законів про працю України, та іншим чинним законодавством.

Місце розташування: Україна, 71141, Запорізька область, Бердянський район, село Успенівка, вулиця Калініна, буд. 7.

Джерелом формування майна товариства є вклади учасників; доходи від реалізації продукції, робіт, послуг; майно, прийняте в дарунок; позики, позички, матеріальна допомога; кредити; доходи від випуску цінних паперів, та інше.

Головна мета діяльності ТОВ Агрофірма «Нива» є виробництво, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції, а також надання учасникам Товариства та іншим особам послуг, щодо ведення господарства, здійснення інших, пов'язаних з ним, видів діяльності, та одержання прибутку.

Для забезпечення діяльності Товариства був створений Статутний капітал за рахунок вкладів учасників у розмірі 30000 гривень, поділений на 7 рівних часток по 4287 гривень. Підприємство має резервний (страховий) фонд, розмір якого складає 25% Статутного фонду Товариства. Розмір щорічних відрахувань у резервний фонд складає 5% від суми чистого прибутку.

Вищим органом Товариства є Збори учасників, які мають кількість голосів, що пропорційна розміру частки в Статутному фонді.

Місце розташування підприємства було обрано таким, що відповідає вимогам для сільськогосподарського підприємства - великі площі сільськогосподарських угідь, близьке розташування від районного центру, недорога оренда складських та офісних приміщень.

Як свідчить дослідження, держава забезпечила селянина лише землею, але не забезпечила його основними і обіговими засобами, переклавши цю функцію на підприємства, які господарюють на землі.

До стратегії розвитку треба віднести ресурсозабезпечення і, насамперед – наявність сільськогосподарських угідь та структуру їх використання. Раціональне використання земельних ресурсів має велике значення для розвитку економіки підприємства.

Підприємство ТОВ Агрофірма «Нива» володіє значними площами сільськогосподарських угідь, так як займається діяльністю у сфері рослинництва і у сфері тваринництва. Площі земельних угідь що перебувають у використанні ТОВ Агрофірми «Нива» наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка складу та структури земельних угідь ТОВ Агрофірма «Нива»

Показник	2015р.	2016р.	2017 р.		2018р.		2019 р.	Віднош. 2019р. до 2015 р., %
	га	га	га	%	га	%	га	
Загальна земельна площа	4063	4057	6478	100	6478	100	4063	100
в т.ч. с/г угідь	4063	4057	6478	100	6478	100	4063	100
з них ріллі	4063	4057	6068	93,67	6068	93,67	4063	100
пасовищ	-	-	410	6,33	410	6,33	-	
Припадає на 1 робітника:								
с/г угідь	34,14	34,1	39	-	43	-	33,0	96,66
ріллі	34,14	34,1	37	-	40,2	-	33,0	96,66

Як видно з таблиці 2.1 з 2015 по 2019 роки площа земель не змінилась, це пов'язано з тим, що землі які використовує підприємство перебуває у нього в оренді, в основному, на підставі договорів оренди з власниками земельних (часток) паїв. Збільшення земельної площі у 2018 році на 2415 га пов'язане з продовженням строку дії деякої частини договорів оренди, а також з тим що були подовжені договори з фізичними особами. Так на 1 працівника припадає менше земельних площ, з них сільськогосподарських угідь та ріллі на 3,34 га. Для визначення спеціалізації підприємства розглянемо склад та структуру товарної продукції, які наведені у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Склад і структура товарної продукції в ТОВ Агрофірма «Нива»

Вид продукції	2015р.		2016р.		2017р.		2018р.		2019р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця озима	2546	24,3	1214,9	5,47	2378	13,6	4251	34,7	2889	25,3
Ячмінь озимий	-	-	-	-	642	3,7	-	-	-	-
Ячмінь ярий	179	1,7	794,6	3,58	640	3,6	102	0,8	213	1,8
Кукурудза на зерно	-	-	614,2	2,76	1,0	0,4	-	-	-	-
Горох	379	3,6	-	-	865	4,5	842,0	6,8	381	3,3
Соняшник	2441	23,3	2109	9,49	7263	41,3	1184	9,7	2655	23,3
Ріпак озимий	603	5,7	-	-	457,0	2,5	-	-	62	5,5
Інша продукція рослинництва	9,0	0,1	-	-	1,0	0,4	189,0	1,5	10,0	0,2
Всього по рослинництву	6157	58,7	4732,7	21,3	12247	70	6568	53,7	6771	59,4
Всього по тваринництву	4141	39,5	17481,8	78,7	5083	30	5548	45,4	4446	39
ВРХ	843	8,1	17109,8	77,0	614	3,6	1070	8,7	871,0	7,6
свиней	-	-	-	-	2,0	0,1	98,0	1,0	-	-
молоко	3298	31,4	372	1,67	4467	26,4	4380	35,8	3575	31,4
Послуги в с.г.	174,0	1,6	-	-	180,0	1,02	104,0	0,8	175,0	1,5
Всього по підприємству	10472	100	22214,5	100	17510	100	12220	100	11392	100

Аналіз даних таблиці 2.2 свідчить про те, що при визначенні середніх даних структури товарної продукції за останні роки, питому вагу, а саме – 53 – 70 % займає виробництво та реалізація рослинництва. В свою чергу галузь тваринництва в 2015-2019 рр. займає 39 – 45,4%. Детальний аналіз дозволяє визначити напрямок розвитку господарства як переробного з розвинутим м'ясо-молочним та зерновиробництвом. За останні 5 років в господарстві збільшилось виробництво товарної продукції на 920 тис.грн., але порівняно з 2018 роком вона скоротилась на 828 тис.грн. Для визначення ефективності виробництва перейдемо до аналізу основних і оборотних засобів наведених у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в ТОВ Агрофірма «Нива»

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2019 р. до2015р. %
Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	6851	13697	18941	14115	16009,5	142,9
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис.грн.	15813	15338	12285	14312	23631	88,2
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	168,6	337,6	292	218	662,9	143,0
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника. тис. грн.	55,7	115,1	114	94	134,5	143,7
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	152,9	162,2	73,9	110,1	71,2	95,4
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	65,4	61,7	135,3	90,8	140,5	104,7
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	244,1	377,5	190	221	582,5	88,2

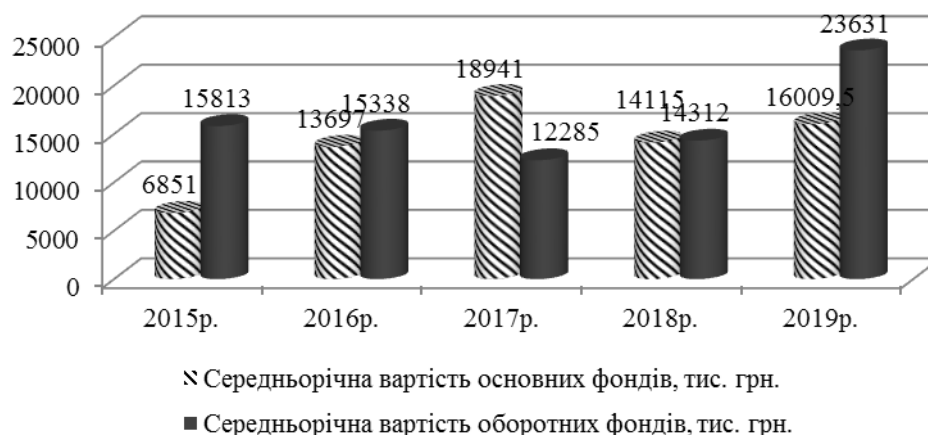

Рис. 2.1. Динаміка основних і оборотних засобів в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр.

За даними таблиці 2.3 можна зробити висновок, що динаміка основних і оборотних фондів має неоднозначний характер, основні фонди мають тенденцію до збільшення на 42,9%, а оборотні фонди до зменшення – на 11,8%. Це відбулося через те, що підприємство проводило фінансування оборотних фондів (закупівля виробничих запасів, збільшення обсягу готової продукції та незавершеного виробництва), що у свою чергу знижувало обсяги витрат на технічні засоби.

Рис.2.2. Динаміка показників ефективності використання основних фондів в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр.

Зміна фондоозброєності пов'язано із зменшенням вартості основних фондів в 2019 році порівняно з 2015р. Разом з тим відбулось незначне зменшення фондівіддачі на 4,6%, і зростання фондомісткості на 4,7%, що є негативним наслідком для підприємства і свідчить про неефективність використання основних засобів.

Таблиця 2.4

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в ТОВ
Агрофірма «Нива»

Показник	2015р.	2016р	2017 р.	2018 р.	2019р.	2019 р. до2015р. %
Валова продукція, тис. грн. - всього:	10472	22214,5	17510	12220	11392	108,79
в т.ч. в рослинництві	6157	4732,7	12247	6568	6771	109,97
в тваринництві	4141	17481,8	5083	5548	4446	107,36
Середньорічна кількість працівників, чол. –всього:	119	119	166	151	123	103,36
в т.ч. в рослинництві	40	40	47	43	45	112,5
в тваринництві	79	79	119	108	78	98,734
Річна оплата праці, тис. грн. –	130,2	1688,6	84,4	102,8	132,7	101,92
в т.ч. в рослинництві	43,7	265	23,8	29,3	48,5	110,98
в тваринництві	86,5	1423,6	60,6	73,5	84,2	97,341

Аналізуючи показники динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання бачимо, що ефективність використання трудових ресурсів в тваринництві збільшилась, хоча витрати на оплату праці зросли на 1,92% в загальному підсумку. Враховуючи, що в розрахунку продуктивності праці використовується чистий дохід, а валова продукція згідно наведених даних

мала тенденцію зростання, то можна зробити висновок що зменшення продуктивності праці пов'язано з зростанням собівартості виробленої продукції, робіт та послуг. Отже можна зробити висновок, що ТОВ Агрофірма «Нива» відноситься до багатогалузевого підприємства. Основні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ Агрофірма «Нива» наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Основні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ
Агрофірма «Нива»

Показник	2015 р.	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019р.	2019 р. до 2015р., %
Приходиться на 100 га с/г угідь, тис.грн. - основних фондів	1,06	136,97	292,00	218,00	98,76	9317
- прямих затрат праці	52,62	8,11	224,42	137,31	74,42	141,43
Вироблено валової продукції, тис. грн. в розрахунку на: - 100 га с/г угідь	161,65	547,56	270,30	188,64	280,38	173,45
- 1 грн. основних фондів	1,53	1,62	0,92	0,87	1,15	75,163
-1 середньорічного робітника	88,00	186,68	105,48	80,93	92,62	105,25
Рівень рентабельності, %	-20,19	5,60	-2,51	-22,97	-20,56	101,83

З таблиці 2.5 ми бачимо, що в 2019 році рівень рентабельності залишився від'ємним, що свідчить про збитковість підприємства, незважаючи на зростання фінансових результатів діяльності підприємства.

2.2. Фінансовий аналіз майнового стану та ділової активності ТОВ Агрофірма «Нива»

Аналіз фінансового стану сільськогосподарського підприємства можна охарактеризувати системою показників, які відображають наявність, формування, розміщення та використання фінансових ресурсів. Метою аналізу фінансового стану сільськогосподарського підприємства слід вважати заходи спрямовані на постійне покращення його фінансової роботи.

У відповідності з цим результати аналізу дають відповідь на питання, які найважливіші засоби покращення фінансового стану підприємства в конкретний період його діяльності. З врахування розподілу майна за класифікацією проведемо оцінку основних показників фінансового стану господарства. Аналіз майна підприємства здійснюється на основі балансу підприємства.

Проводячи аналіз показників таблиці 2.6 видно, що у 2019 році порівняно з 2015 роком частка оборотних фондів знизилась на 78,69 % , також зменшилась і частка оборотних виробничих засобів в активах, що свідчить про зменшення грошового потенціалу підприємства. Частка основних засобів підприємства в 2019 році знизилась на 15,06%.

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2019 р порівняно з 2015р. знизився на 29,79% що свідчить про інтенсивне використання основних засобів, тому підприємство в найближчі роки оновлює виробничу частину основних засобів та ремонтує і закупляє більш досконалу техніку і обладнання.

Коефіцієнт оновлення основних засобів збільшився на 98,83 % порівняно з попереднім роком. Але порівнюючи його з попереднім коефіцієнтом видно, що знос основних засобів випереджає їх оновлення.

Таблиця 2.6

Аналіз показників майнового стану ТОВ Агрофірма «Нива»

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015р., (%)
Частка оборотних виробничих фондів	0,117	0,097	0,089	0,110	0,025	21,31
Частка основних засобів в активах	0,349	0,205	0,605	0,531	0,296	84,94
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,769	0,661	0,458	0,514	0,541	70,31
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,231	0,339	0,542	0,486	0,459	198,83
Частка оборотних виробничих активів	0,073	0,074	0,030	0,044	0,017	23,48
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,117	0,097	0,089	0,110	0,025	21,31
Коефіцієнт мобільності активів	1,670	3,277	0,512	0,669	2,199	131,68

Позитивним напрямком є збільшення коефіцієнта мобільності активів, що може говорити про збільшення ліквідних коштів, а також зменшення частки основних засобів в активах, враховуючи зростаючі обсяги реалізації. Так, беручи до уваги оцінку майнового стану підприємства слід запропонувати покращити в господарстві проведення своєчасного фінансового аналізу фінансових показників та своєчасно реагувати на кризові ситуації [88, с.127].

Стабільний фінансовий стан підприємства в умовах ринкової економіки обумовлюється значною мірою його діловою активністю, що залежить від широти ринків збуту продукції, його ділової репутації, ступеня

виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

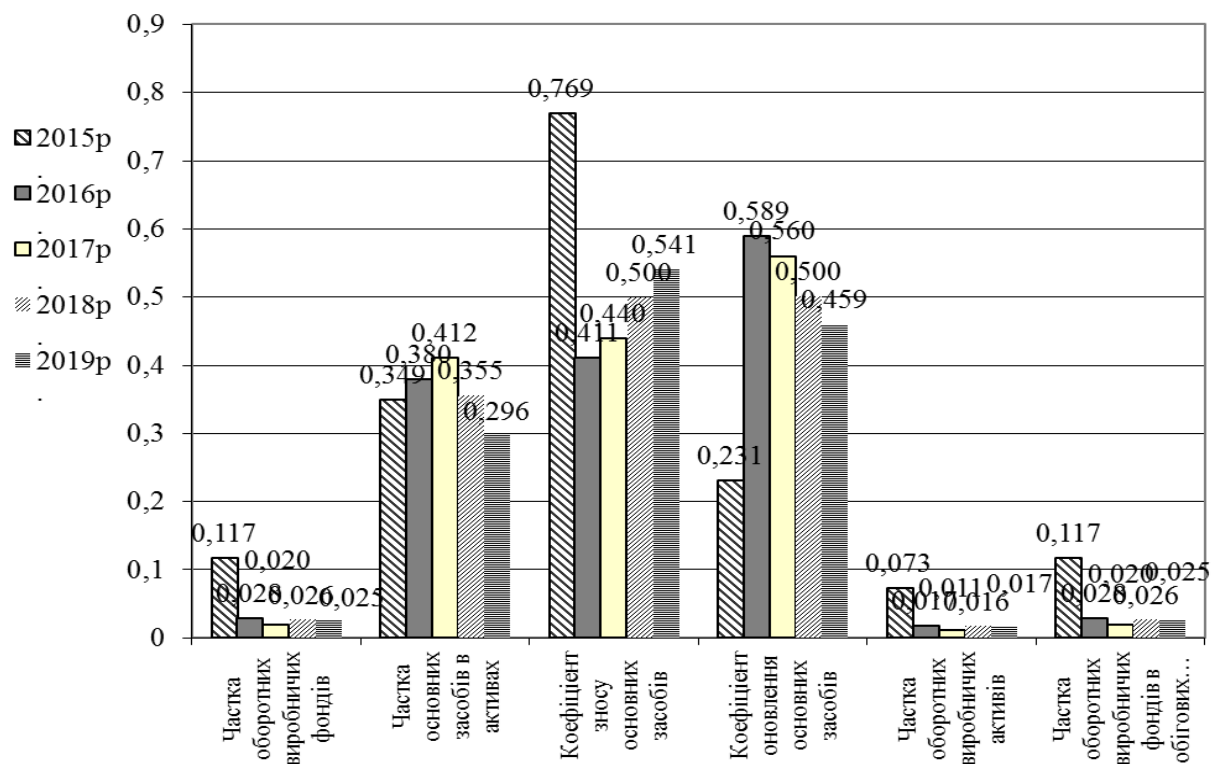

Рис.2.3. Динаміка показників майнового стану ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності. Показники ділової активності ТОВ Агрофірма «Нива» наведені у таблиці 2.7.

Аналіз оборотності активів у 2018 році порівняно з 2015 роком показав зменшення на 72,19 % що говорить про те, що відношення виручки від реалізації продукції, до суми оборотних засобів підприємства знизилось внаслідок зменшення витрат на реалізацію. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про зростання і прискорення її погашення, а отже про покращення стану розрахунків дебіторів з підприємством. Підприємство стало пізніше отримувати оплату по рахунках, крім того ТОВ Агрофірма «Нива» знизило строки розрахунків за

кредиторською заборгованістю, а також і ефективність використання власного капіталу.

Таблиця 2.7

Показники ділової активності ТОВ Агрофірма «Нива»

Показники	2015р.	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019р.	2019 р. до 2015р., %
Оборотність активів ресурсовіддача, коеф. трансформації	4,990	6,316	0,733	0,860	12,760	255,71
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	12,415	17,261	3,829	3,609	34,869	280,87
Період одного обороту обігових коштів	29	21	94	100	10	35,60
Коефіцієнт оборотності запасів	9,603	14,453	14,449	11,670	50,254	523,32
Період одного обороту запасів (днів)	37	25	25	31	7	19,36
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороту)	12,170	29,462	66,271	53,561	4,952	40,69
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	30	12	5	7	73	242,34
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,033	0,020	39,543	0,247	0,001	3,31
Період операційного циклу (днів)	67	37	94	89	80	119,20
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	1,160	1,926	0,001	0,881	0,912	78,59

Як свідчать дані таблиці 2.7, показники ділової активності на підприємстві мають в основному позитивну тенденцію, оскільки капітал повинен знаходитися в безперервному обороті. Крім того, за рахунок

прискорення оборотності капіталу на підприємстві відбувається збільшення суми прибутку. У цьому зв'язку розглядається такий аспект діяльності підприємства як рентабельність, який є і якісним і кількісним показником ефективності діяльності підприємства.

2.3. Аналіз фінансової стійкості та рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива»

Резерви підвищення рівня рентабельності можуть формуватися по двом напрямкам: у резервах збільшення грошової виручки та зниження собівартості продукції. Таке можна пояснити тим, що зростання врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин пов'язане із додатковими витратами (мінеральні добрива, засоби захисту продукції). Собівартість є складовою ціни на продукцію, тому саме від неї залежатиме і обсяг грошової виручки від реалізації продукції, і прибуток, і в кінцевому рахунку, рівень рентабельності.

Але відповідно з даними ф.1. «Баланс» та ф.2. «Звіт про фінансові результати» за 2015-2018 роки підприємство є збитковим що негативно впливає на динаміку показників рентабельності представлених в таблиці 2.8, хоча в 2019 році підприємство отримало прибуток в розмірі 1196 тис.грн..

Динаміка показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива» свідчить, що за результатами ефективності діяльності господарства прослідковуються позитивні зміни, так рівень рентабельності підприємства за період 2015-2019 рр. значно покращився. Разом з тим, рентабельність реалізованої продукції в досліджуваному періоді зменшилась на 0,2119. Коефіцієнт реінвестування покращився на 7,65, а період окупності капіталу і період окупності власного капіталу збільшились відповідно на 10,45 і 8,4 обороти. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності підвищилась на 0,3837. Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком зросла на 4,3092,

рентабельність власного капіталу – на 0,4891, а рентабельність виробничих фондів збільшилась на 1,0930.

Таблиця 2.8

Динаміка показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива»

Показники	2015 р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2015 р.	2019 р. до 2015 р. (+,-)
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	-0,1590	0,0588	-0,0072	-0,0101	0,2247	0,3837
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	-1,1258	0,3467	-0,0120	-0,0168	3,1834	4,3092
Рентабельність власного капіталу	-0,2617	0,1057	-0,0091	-0,0131	0,2274	0,4891
Рентабельність виробничих фондів	-0,3763	0,2107	-0,0113	-0,0175	0,7167	1,0930
Рентабельність реалізованої продукції	0,9939	0,8732	0,7782	0,6347	0,7820	-0,2119
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	-0,2256	0,0549	0,0044	-0,0061	0,2494	0,4750
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	-0,2256	0,0549	-0,0164	-0,0196	0,2495	0,4751
Коефіцієнт реінвестування	-3,30	7,86	-102,46	-70,51	4,352	7,65
Період окупності капіталу	-6	17	-139	-99	4,45	10,45
Період окупності власного капіталу	-4	9	-110	-76	4,4	8,40

Оцінка фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства проводиться з метою об'єктивного аналізу величини та структури активів, і пасивів, визначення на цій основі його фінансової стабільності й

незалежності, а також відповідності. фінансово-господарської діяльності підприємства його стратегії і цілям статуту.

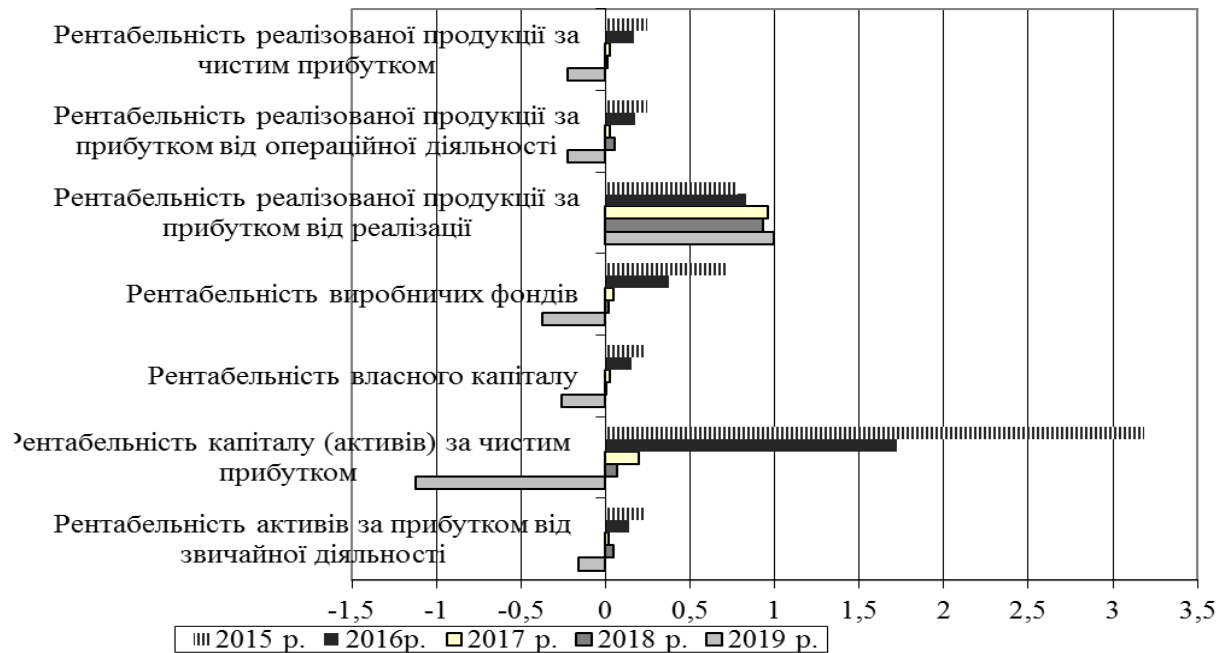

Рис. 2.4. Динаміка показників рентабельності в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр.

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона тісно пов'язана із перспективною його платоспроможністю, аналіз якої дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу. Аналіз фінансової стійкості, наведений в додатку Б, показав що за період 2015 по 2019 роки відбулося зменшення власних обігових коштів та коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами, що говорить про зменшення платоспроможності підприємства,

Про уповільнення оборотності обігових коштів підприємства свідчить збільшення маневреності робочого капіталу. Загалом аналіз динаміки фінансової стійкості показав що фінансовий стан підприємства не стабільний.

2.4. Аналіз ліквідності і платоспроможності ТОВ Агрофірма «Нива»

Враховуючи, що фінансовий стан підприємства не стійкий розглянемо показники ліквідності та платоспроможності ТОВ Агрофірми «Нива» провівши розрахунки в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка ліквідності (платоспроможності) ТОВ Агрофірма «Нива»

Показники	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	Віднош. 2019 р. до 2015 р. (%)
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт	1,844	1,934	2,863	2,884	5,558	301,41
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,628	1,747	2,608	2,567	6,057	372,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,006	0,008	0,047	0,035	0,054	900,00
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської	3,394	2,315	1,864	1,463	2,814	82,91

Ліквідність підприємства протягом 2015-2019 рр. характеризується позитивно, тобто воно спроможне перетворювати власні активи в грошову форму і за рахунок цих коштів покрити зобов'язання. Іншими словами це співвідношення величини його високоліквідних активів (кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості.

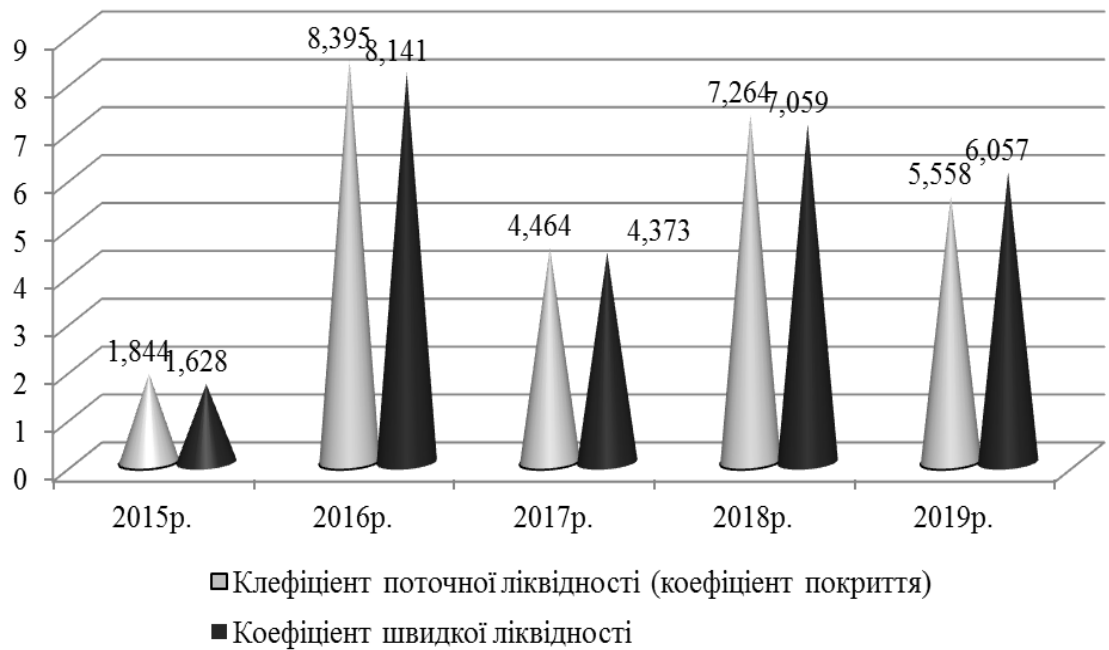

Рис. 2.5. Динаміка показників ліквідності (платоспроможності) ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр.

Як свідчать дані таблиці 2.9 і рисунку 2.5, коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) підвищився втричі, коефіцієнт швидкої ліквідності – в 3,7 рази, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – в 9 раз. Під час оцінювання ліквідності підприємства аналізу підлягає достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань, тобто короткострокової кредиторської заборгованості. Отже, показник співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився в 2019 році порівняно з 2015 р. на 17,9%.

При аналізі кредиторської заборгованості треба також визначити допустиму та невинуватну кредиторську заборгованість [92, с.34]. Стан дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ Агрофірми «Нива» за 2015-2019рр. наведено в додатку В.

На підприємстві дебіторська заборгованість за період 2015-2019 рр. значно збільшилась на 754 тис.грн. або на 46,77%, в тому числі за рахунок збільшення іншої дебіторської заборгованості на 694 тис.грн. або 50,69%. В той же час відбулось зниження дебіторської заборгованості за товари

(роботи, послуги) на 4 тис.грн., а дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджету зросла на 64 тис.грн.

Рис.2.6. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості перед бюджетом в ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр.

На відміну від дебіторської заборгованості кредиторська заборгованість має тенденцію до зниження. В 2019 році вона зменшилась на 527 тис.грн. або на 91,18% порівняно з 2015 роком. Заборгованість за розрахунками з бюджету в цьому періоді скоротилась на 5 тис.грн. або 45,45%. Співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості за всіма видами знизилось на 0,34. Період використання в обороті кредиторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився на 28 дні або на 83,33%. Середній період інкасації дебіторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився в 2019р. порівняно з 2015р. на 7 днів.

Таке становище свідчить про ускладнення розрахункової дисципліни і про значне відволікання коштів з обороту, що досить негативно впливає на фінансовий стан товариства.

Висновки до розділу 2

1. Підприємство ТОВ Агрофірма «Нива» володіє значними площами сільськогосподарських угідь, так як займається діяльністю у сфері рослинництва і у сфері тваринництва. При визначенні середніх даних структури товарної продукції за останні роки, питому вагу, а саме – 53 – 70 % займає виробництво та реалізація рослинництва. В свою чергу галузь тваринництва в 2015-2019 рр. займає 39 – 45,4%. Детальний аналіз дозволяє визначити напрямок розвитку господарства як переробного з розвинутим м'ясо-молочним та зерновиробництвом. Отже ТОВ Агрофірма «Нива» відноситься до багатогалузевого підприємства. За останні 5 років в господарстві збільшилось виробництво товарної продукції на 920 тис.грн. Динаміка основних і оборотних фондів показала, що основні фонди мають тенденцію до збільшення на 42,9%, а оборотні фонди до зменшення – на 11,8%. Зміна фондоозброєності пов'язано із зменшенням вартості основних фондів в 2019 році порівняно з 2015р. Разом з тим відбулось незначне зменшення фондівіддачі на 4,6%, і зростання фондомісткості на 4,7%, що є негативним наслідком для підприємства і свідчить про неефективність використання основних засобів.

2. Провівши аналіз показників майнового стану отримано, що у 2019 році порівняно з 2015 роком частка оборотних фондів знизилась на 78,69 % , також зменшилась і частка оборотних виробничих засобів в активах, що свідчить про зменшення грошового потенціалу підприємства. Частка основних засобів підприємства в 2019 році знизилась на 15,06%. Коефіцієнт зносу основних засобів у 2019 р порівняно з 2015р. знизився на 29,79% що свідчить про інтенсивне використання основних засобів, тому підприємство в найближчі роки оновлює виробничу частину основних засобів та ремонтує і закупляє більш досконалу техніку і обладнання. Коефіцієнт оновлення основних засобів збільшився на 98,83 % порівняно з попереднім роком.

Аналіз оборотності активів у 2018 році порівняно з 2015 роком показав зменшення на 72,19 % що говорить про те, що відношення виручки від реалізації продукції, до суми оборотних засобів підприємства знизилось внаслідок зменшення витрат на реалізацію. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про зростання і прискорення її погашення, а отже про покращення стану розрахунків дебіторів з підприємством. Показники ділової активності на підприємстві мають в основному позитивну тенденцію, оскільки капітал повинен знаходитися в безперервному обороті. Крім того, за рахунок прискорення оборотності капіталу на підприємстві відбувається збільшення суми прибутку.

3. В 2015-2018 роках підприємство було збитковим що негативно впливає на динаміку показників рентабельності, хоча в 2019 році підприємство отримало прибуток в розмірі 1196 тис.грн. Динаміка показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива» свідчить, що за результатами ефективності діяльності господарства прослідковуються позитивні зміни, так рівень рентабельності підприємства за період 2015-2019 рр. значно покращився. Разом з тим, рентабельність реалізованої продукції в досліджуваному періоді зменшилась на 0,2119. Коефіцієнт реінвестування покращився на 7,65, а період окупності капіталу і період окупності власного капіталу збільшились відповідно на 10,45 і 8,4 обороти. Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності підвищилась на 0,3837. Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком зросла на 4,3092, рентабельність власного капіталу – на 0,4891, а рентабельність виробничих фондів збільшилась на 1,0930. Аналіз фінансової стійкості показав що за період 2015 по 2019 роки відбулось зменшення власних обігових коштів та коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами, що свідчить про зменшення платоспроможності підприємства.

4. Ліквідність підприємства протягом 2015-2019 рр. характеризується позитивно, тобто воно спроможне перетворювати власні активи в грошову форму і за рахунок цих коштів покрити зобов'язання. коефіцієнт поточної

ліквідності (коефіцієнт покриття) підвищився втричі, коефіцієнт швидкої ліквідності – в 3,7 рази, а коефіцієнт абсолютної ліквідності – в 9 раз. Показник співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився в 2019 році на 17,9% порівняно з 2015 р.

Дебіторська заборгованість значно збільшилась на 754 тис.грн. або на 46,77%, в тому числі за рахунок збільшення іншої дебіторської заборгованості на 694 тис.грн. або 50,69%. В той же час відбулось зниження дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги) на 4 тис.грн., а дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджету зросла на 64 тис.грн. Кредиторська заборгованість в 2019 році зменшилась на 527 тис.грн. або на 91,18% порівняно з 2015 роком. Заборгованість за розрахунками з бюджету в цьому періоді скоротилась на 5 тис.грн. або 45,45%. Період використання в обороті кредиторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився на 28 дні або на 83,33%. Середній період інкасації дебіторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився в 2019р. порівняно з 2015р. на 7 днів.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві

В умовах розвитку української економіки податковий менеджмент відіграє важливу роль в суспільному відтворенні. Податкова сфера залишається важливим соціально-економічним інструментом держави, який надає можливості для акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для виконання поставлених перед нею завдань. Податкове регулювання, виконує ряд функцій, сприяє створенню в державі необхідних умов для здійснення суб'єктами – платниками податків, господарської діяльності [20, с.8].

В сільськогосподарських підприємствах різних форм власності виникає гостра проблема надмірного податкового навантаження, і як наслідок, погіршення фінансових результатів їх діяльності. Саме тому при розробці податкового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах виникає необхідність вирішити низку завдань, направлених насамперед на зниження податкового тиску, та постійно вдосконалювати їх [33, с.74].

Рис.3.1. Основні напрямки вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві

Для визначення ефективності податкового менеджменту доцільно запровадити показник співвідношення чистого прибутку підприємства і податків сплачених в звітному періоді – коефіцієнт податкового менеджменту (оподаткування).

$$K_{пм} = ЧП / \Sigma П, \quad (3.1)$$

де $K_{пм}$ – показник ефективності податкового менеджменту;

$ЧП$ – сума чистого прибутку сільськогосподарського підприємства;

$\Sigma П$ – вартість сплачених податків, зборів (обов'язкових платежів) сплачених сільськогосподарським підприємством [75, с.85].

Однозначно сказати, які податки найістотніше зменшують фінансові результати сільськогосподарських підприємств, неможливо, оскільки результат слід оцінювати в кожному конкретному випадку. Однак слід зазначити, що значну частку фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств забирає єдиний (фіксований) податок та ПДВ, оскільки він не компенсується ніякими надходженнями, не впливає на зменшення інших податків, а сплачується саме з доходу [26, с.91].

Постійні зміни податкового законодавства та нормативно-правових актів в податковій сфері вимагають постійного моніторингу інформаційного поля з боку працівників економічних відділів, бухгалтерії, головного бухгалтера ТОВ Агрофірма «Нива».

У вітчизняній фаховій літературі застосовується різноманітний інструментарій, що застосовується при розробці та вдосконаленні податкового менеджменту [84, с.48].

При розробці інструментарію податкового менеджменту сільськогосподарських підприємств повинні сформуватись ефективні управлінські рішення (оперативні, тактичні або стратегічні) [74; 77,с.25]. А на основі їх розробляються заходи для планування податкових платежів, можна які диференціювати в залежності від частки податкового навантаження в тієї або іншої фіскальної юриспруденції (рис.3.2).

Рис. 3.2. Податкові платежі, диференційовані в залежності від частки податкового навантаження при вдосконаленні податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства

Варто відзначити, що вдосконалення податкового менеджменту потребує передбачає комплексне вирішення та потребує «проведення всебічного дослідження теоретичних засад формування системи

оподаткування в галузі сільського господарства, загальної оцінки її сучасного стану та окреслення варіантів розвитку шляхом внесення змін податкового законодавства» [73;85, с.23].

Податковий менеджмент має управлінський. характер, він покликаний задля виконання таких функцій: планування, оперативні, контролюючі. Тому структуру податкового менеджменту можемо розглядати як трьохрівневу систему, що включає оперативні, тактичний. і стратегічний елементи (рис.3.3), «в залежності від яких трансформується об’єктивна сторона процесу податкового планування, видозмінюються заходи щодо планування податків» [43, с.93].

В процесі розробки заходів щодо вдосконалення податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства необхідний щотижневий моніторинг діючого податкового законодавства [21, с.114].

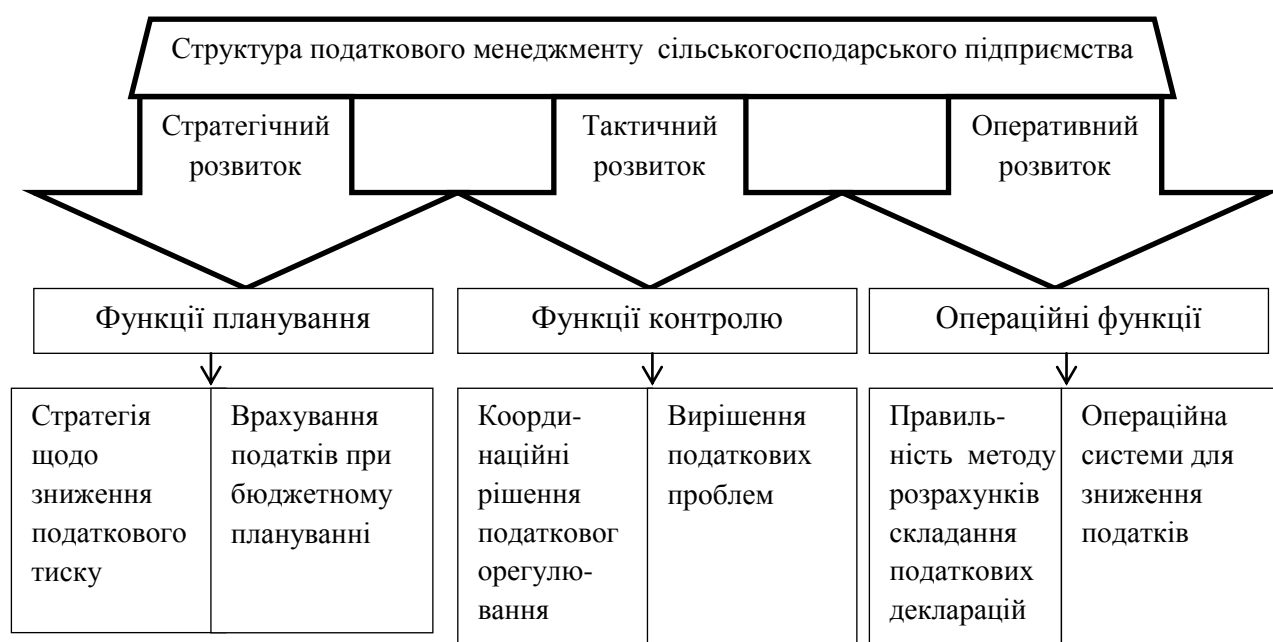

Рис. 3.3. Вдосконалена структура податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства

Найбільш ефективним вважається поєднання такої методології податкової оптимізації, яка дозволяє сільськогосподарським підприємствам досягати поставленої мети, а саме – високого фінансового результату при мінімальних затратах. На практиці деякі науковці пропонують «для

виведення оптимального сполучення і використання податкових схем можуть використовуватися ситуаційний, чисельні балансові методи і метод визначення фінансових потоків підприємства у двокоординатній системі оподаткування» [51, с.39].

Тактичний розвиток податкового менеджменту є певним етапом загальної системи фінансового управління і контролю, на якому здійснюється спеціальна підготовка (планування) податкової дисципліни. На цьому етапі повинні складатись прогнозні показники [72,с.242]. Отже, розроблена концептуальна модель податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства (рис. 3.4.) дозволяє отримувати достовірну інформацію щодо своєчасності сплати податкових платежів.

Рис.3.4. Концептуальна модель податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства

Таким чином, необхідно звернути увагу на частину зменшеної кількості малоефективних податків, визначення доцільності величини ставок податків, розширення об'єктів оподаткування, ревізії пільг і поліпшення системи адміністрування податків передбачено такі зміни системи оподаткування України [62, с.67].

На нашу думку, на сільськогосподарському підприємстві доцільно обґрунтувати запровадження внутрішнього розпорядчого документу (положення) про достовірність, своєчасність його податкових платежів, який визначатиме його зміст та структуру. Це відповідає законодавчим і нормативним актам та висвітлює положення, щодо яких податкове законодавство передбачає можливість вибору методик визначення валових доходів, валових витрат та податкових зобов'язань. З метою надійності, достовірності та своєчасності здійснення податкових платежів, вважаємо застосовувати на сільськогосподарських підприємствах відповідне програмне забезпечення. Такий захід дозволить узагальнити підходи до автоматизації податкових платежів, виокремити фактори впливу та вимоги до інформаційної системи сільськогосподарських підприємств.

3.2. Оптимізаційна факторна модель впливу податкового навантаження на прибутковість в ТОВ Агрофірма «Нива»

У відповідності до методики Державної фіскальної служби України, податкове навантаження в певному звітному періоді можна розрахувати як відношення загальної суми податків, зборів, внесків і інших обов'язкових платежів до загального обсягу виручки (валового доходу) [89], формулу представлено таким чином:

$$ПН_{Од} = \Sigma_{П} / \Sigma_{Од} * 100\%, \quad (3.3)$$

де $ПН_{Од}$ – податкове навантаження по відношенню до загальної суми доходу;

Σ_{II} – сума податків зборів, внесків і інших обов’язкових платежів

$\Sigma_{ОД}$ – сума загального обсягу виручки (валового доходу) на підприємстві за звітний період.

При розрахунках податкового навантаження в сільськогосподарських підприємствах пропонуємо розраховувати суму ймовірного податкового навантаження з використанням пільги по ПДВ:

$$ПН_{ОД} = (\Sigma_{II} + \Sigma_{О}) / \Sigma_{ОД} * 100\%, \quad (3.4)$$

де $ПН_{ОД}$ – податкове навантаження з використанням пільги по ПДВ;

Σ_{II} – сума податків зборів, внесків і інших обов’язкових платежів ;

$\Sigma_{О}$ – сума пільги використаної в звітному періоді (сума ПЛВ, що залишається в розпорядженні сільськогосподарського підприємства відповідно до ПКУ);

$\Sigma_{ОД}$ – сума загального обсягу виручки (валового доходу) на підприємстві за звітний період.

Пропонуємо також використовувати розрахунок показника ефективності використання податкової пільги згідно з Податковим кодексом України) за наступною формулою :

$$E_n = + \Sigma_{О} / \Sigma_{ОД} * 100\%, \quad (3.5)$$

де E_n – коефіцієнт ефективності використання податкової пільги;

Σ_{II} – сума податків зборів, внесків і інших обов’язкових платежів;

$\Sigma_{ОД}$ – сума загального обсягу виручки (валового доходу) на підприємстві за звітний період.

Також можемо розрахувати суму податкового навантаження враховуючи чисельність працівників підприємства на підставі такої формули

$$ПН_{чн} = \Sigma_{II} / \Sigma_{чн} * 100\%, \quad (3.6)$$

де $ПН_{чн}$ – показник податкового навантаження з врахуванням чисельності працівників підприємства;

Σ_{II} – сума податків зборів, внесків і інших обов’язкових платежів;

$\Sigma_{чн}$ – чисельність працівників підприємства за звітний період [94, с.47].

В зв'язку з тим, що сільськогосподарські підприємства можуть користуватися пільгами при оподаткуванні, запропоновано розраховувати показник пільгового оподаткування в такому розрахунку:

$$K_{\text{ПО}} = \Sigma_{\text{П}} / \Sigma_{\text{О}}, \quad (3.7)$$

$K_{\text{ПО}}$ – показник пільгового оподаткування сільськогосподарського підприємства;

$\Sigma_{\text{П}}$ – сума податків зборів, внесків і інших обов'язкових платежів ;

$\Sigma_{\text{О}}$ – сума пільги отриманої сільськогосподарським підприємством в звітному періоді.

ТОВ Агрофірма «Нива» як юридична особа і суб'єкт підприємництва в сільськогосподарській галузі є платником податків. Разом зі збільшення об'ємів виробництва, збільшуються і суми сплачених податків за досліджувані роки, що можна прослідкувати в таблиці 3.1.

Динаміку суми сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» можна прослідкувати рисунком 3.5. (на основі таблиці 3.1).

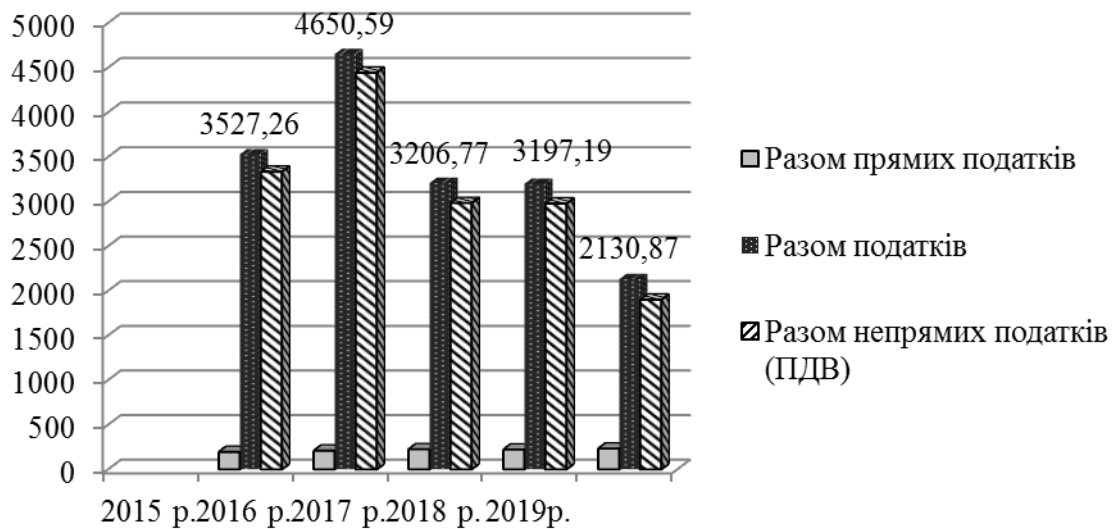

Рис. 3.5. Динаміка сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр., тис. грн.

На рисунку 3.5 видно, що сума сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019 р. значно зменшилась, в порівнянні з 2015 р. і склала 2130,87 тис. грн., що на 1396,4 тис. грн. менше, ніж у 2015 р.

Таблиця 3.1

Динаміка сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019рр.

Назва податку	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019р.	Відхилення 2019 р. від 2015 р.	
						тис. грн.	%
Непрямі податки							
ПДВ	3332,2	4442,9	2982,2	2976	1898,66	-1433,5	56,98
Разом непрямих податків	3332,2	4442,9	2982,2	2976	1898,66	-1433,5	56,98
Прямі податки							
Єдиний податок (ФСП)	54,43	55,78	53,7	53,3	52,4	-2,03	96,27
Збір за першу реєстрацію транспортних засобів	26,93	24,86	25,82	26,52	27,31	0,38	101,41
Екологічний податок	31,89	37,28	43,27	26,81	30,98	-0,91	97,15
Податок з доходів фізичних осіб	69,74	74,56	82,25	92,5	98,4	28,66	141,10
ЄСВ	12,07	15,21	18,86	22,06	23,12	11,05	191,55
Збір на розвиток садівництва, виноградарств а та хмелярства	-	-	0,65	-	-	-	-
Разом прямих податків	195,06	207,69	224,55	221,19	232,21	37,15	119,05
Разом податків	3527,26	4650,59	3206,77	3197,19	2130,87	-1396,4	60,41

В таблиці 3.1 проаналізовано динаміку складу нарахованих податків ТОВ Агрофірма «Нива» та розглянути структуру нарахованих податків за 2015-2019 рр.

Згідно з проведеного аналізу оподаткування ТОВ Агрофірма «Нива», можна зробити наступні висновки:

З непрямих податків, підприємство сплачує ПДВ, величина якого в динаміці за 2015-2019 рр. зменшується на 43,02% (або на 1433,5 тис. грн). Це пояснюється зниженням обсягів виробництва продукції, а отже і виручки від реалізації товарів;

ТОВ Агрофірма «Нива» сплачує наступні прямі податки :

Єдиний (фіксований) податок сплати якого незначно зменшилась на 3,73% за досліджувані 2015-2019 рр.;

Збір за першу реєстрацію транспортних засобів у 2019р. збільшився на 0,38 тис.грн., або на 1,41 %;

Екологічний податок протягом 2015-2019 рр. зменшився на 0,91%, тобто 2,85 тис.грн.;

Податок з доходів фізичних осіб збільшився на 41,89% (2921,59 тис. грн.), так як за 2015-2019 рр. збільшилась кількість працівників ТОВ Агрофірма «Нива»;

Виплати у Пенсійний фонд, у Фонд соціального страхування, Фонд соціального страхування на випадок безробіття, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань здійснювалися лише до 2010 року [17].

Тому згідно з Законом України від 08.07.2010 р. № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» підприємство стало сплачувати ЄСВ [87]. В 2015 році підприємство сплатило ЄСВ у розмірі 12,07 тис.грн., а у 2019 р. у розмірі 23,12 тис.грн. , що на більше на 11,05 тис.грн. або на 91,55%.

Також підприємство в 2017 році сплатило Збір на розвиток садівництва, виноградарства та хмелярства у розмірі 0,65 тис. грн. Сума сплачених податків в цілому ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. значно зменшилась, в порівнянні з 2015р., на 39,59%, тобто на 1396,4 тис.грн.

Розглянемо динаміку податкового навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019 рр. у додатку Д. За проведеними розрахунками видно, що виручка від реалізації продукції (робіт та послуг) зменшилась на 8601,2

тис.грн., собівартість реалізованої продукції у 2019 р, в порівнянні з 2015р. зменшилась на 68,45%, чи 12742 тис.грн. В 2019 році збільшився прибуток, отриманий підприємством за досліджуваний період до 1196 тис.грн., що більше на 4955 тис.грн.

Дослідивши коефіцієнт податкового менеджменту (співвідношення прибутків і податків), можна сказати, що він за 2015-2019 рр. збільшився на 89,87%. Питома вага податків у виробничих витратах за 2019 р. складає 34%, у виручці від продажу продукції - 19%, у собівартості реалізованої продукції - 36% за аналогічний період.

Показник податкового навантаження піддається структурному й факторному аналізу. На основі факторного аналізу вносяться необхідні корективи у розглянуту податкову модель. Оцінюється зміна податкового навантаження й чистого прибутку при граничній зміні кожного фактору [45].

На рівень податкового навантаження впливають 2 фактори:

- рівень податків,
- рівень доходів [75, с.756]:

$$ПН = \frac{\sum П}{В} \cdot 100\% \quad (3.8)$$

де ПН – податкове навантаження, %;

П – загальний розмір податків, тис. грн.;

В – виручка від реалізації продукції, тис. грн.

Потім необхідно розрахувати зміну даного показника за рахунок зміни загальної вартості податків:

$$\Delta ПН_{П} = \frac{\sum П_{2019} \cdot 100\%}{В_{2019}} - \frac{\sum П_{2018} \cdot 100\%}{В_{2018}} \quad (3.9)$$

Далі, потрібно розрахувати зміну податкового навантаження на виручку продукції за рахунок зміни виручки від реалізації продукції:

$$\Delta ПН_{В} = \frac{П_{2019} \cdot 100\%}{В_{2019}} - \frac{П_{2019} \cdot 100\%}{В_{2018}} \quad (3.10)$$

Останнє, необхідно провести перевірку правильності розрахунків, використовуючи наступні формули:

$$\Delta ПН_{2018} = \Delta ПН_{П} + \Delta ПН_{\epsilon} \quad (3.11)$$

$$\Delta ПН_{2019} = \Delta ПН_{П} + \Delta ПН_{\epsilon} \quad (3.12)$$

Для визначення оптимізаційної багатофакторної моделі впливу податкового навантаження на показники підприємства, введемо наступні величини :

Y – Податкове навантаження ($ПН$), %

$Y1$ – Податкове навантаження ($ПН_{\text{ан}}$), %

$X1$ – Виручка від реалізації продукції, тис. грн.

$X2$ – Податки, збори (обов'язкові платежі), тис. грн.;

$X3$ – Чисельність працівників, люд.

Функція залежності податкового навантаження від вищевказаних факторів матиме вигляд :

$$Y = f(X1, X2); \quad Y1 = f(X2, X3), \quad (3.13)$$

$$Y = X2 / X1, \quad Y1 = X2 / X3 \quad (3.14)$$

$$Y * X1 = Y1 * X3 \quad (3.15)$$

$$Y = Y1 * X3 / X1, \quad (3.16)$$

що доводить посилений взаємозв'язок досліджуваних факторів.

Відповідно при збільшенні виручки від реалізації продукції, податкове навантаження зменшується, і навпаки, при збільшенні податків (зборів, обов'язкових платежів) податкове навантаження буде збільшуватись, отже якщо буде виконуватись умова:

$$X1, X3 \rightarrow \max, \quad (3.17)$$

тоді оптимізаційна величина функції

$$Y \rightarrow \min. \quad (3.18)$$

Таким чином, для проведення факторного аналізу зміни податкового навантаження на дохід від реалізації в ТОВ Агрофірма «Нива» необхідно

розрахувати показник податкового навантаження за формулою (*ПН*) і занесемо дані у таблицю 3.2.

Отже, податкове навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. збільшилось на 1,06 або 12,02% за рахунок впливу зниження рівня податків на 9,36%, і за рахунок збільшення рівня доходу на 7,88%. У 2019 р. податкове навантаження з врахуванням чисельності працівників зменшилось на 12,32%, що пояснюється збільшенням чисельності працівників на 4 особи. Разом з тим відбулось зниження податків на 39,59% та зниження доходів (виручи від реалізації продукції) на 43,02%.

Таблиця 3.2

Факторний аналіз зміни податкового навантаження
в ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019рр.

Показники	2015 р.	2016р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019р. від 2015 р.	
						+,-	%
Виручка від реалізації продукції, тис. грн. (<i>X1</i>)	19993,2	26657,4	17893,2	19687	11392	-8601,2	56,98
Податки, збори, тис. грн. (<i>X2</i>)	3527,26	4650,59	3206,77	3197,19	2130,87	-1396,4	60,41
Податкове навантаження (<i>ПН</i>), % (<i>Y</i>)	17,64	17,45	17,92	16,24	18,70	1,06	112,02
Чисельність працівників, люд. (<i>X3</i>)	119	119	166	151	123	4,00	103,36
Податкове навантаження (<i>ПН_{чп}</i>), % (<i>Y1</i>)	29,64	39,08	19,32	21,17	17,32	-12,32	58,45
за рахунок впливу: -рівня податків	-	4,21	-8,07	-0,05	-9,36	-	-
-рівня доходу	-	-5,82	5,89	-1,63	7,88	-	-
- чисельності працівників	-	9,44	-8,70	-0,06	-8,67	-	-

Оптимізацію податкового навантаження сільськогосподарського підприємства ТОВ Агрофірма «Нива» проведемо на підставі розрахунків кореляційно-регресійної моделі впливу визначених вище факторів.

Підставивши дані для розрахунків оптимізаційної факторної моделі податкових платежів і податкового навантаження визначимо їх вплив на прибутковість в ТОВ Агрофірма «Нива» в 2015-2019 рр. (таблиця 3.4).

Проведений трендовий аналіз впливу податкового навантаження на прибутковість ТОВ Агрофірми «Нива» дозволив отримати лінійне рівняння $y = 3,889x - 14,839$, при $R^2=0,3687$ коефіцієнт детермінації $R = 0,6072$, існує щільні взаємозалежність між дослідженими показниками.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для кореляційно-регресійного моделювання впливу податкового навантаження на прибутковість ТОВ Агрофірма "Нива"

Вихідні дані			Розрахункові елементи						
Роки	Податкове навантаження, %	Прибутковість, %	X- X _{ср}	Y- Y _{ср}	(X-X _{ср})* *(Y-Y _{ср})	(X- X _{ср}) ²	(Y- Y _{ср}) ²	X ²	X*Y
2015	17,64	-20,19	-17,02	0,05	-0,851	289,612	0,0025	407,636	-356,15160
2016	17,45	5,6	8,77	-0,14	-1,228	76,948	0,0196	31,360	97,72000
2017	17,92	-2,07	1,10	0,33	0,364	1,214	0,1089	4,285	-37,09440
2018	16,24	-2,51	0,66	-1,35	-0,893	0,438	1,8225	6,300	-40,76240
2019	18,7	3,31	6,48	1,11	7,195	42,016	1,2321	10,956	61,89700
Σ	87,95	15,86	X	X	4,59	410,23	3,19	460,54	-274,39
2020	17,59	3,97	X	X	0,46	41,02	0,32	46,05	-27,44

Отримане на основі розрахунків оптимізаційного моделювання прогнозне значення прибутковості ТОВ Агрофірма «Нива» в 2020 році складає 3,97, що більше показника минулого року на 0,36 відсоткових пункти. При параболічному (поліноміальному) рівнянні $y = +2,3364x^2 + 17,908x - 31,194$ кореляційно-регресійного моделювання, $R^2=0,555$ коефіцієнті детермінації $R = 0,745$, більш тісна взаємозалежність між параметрами (рис.3.6).

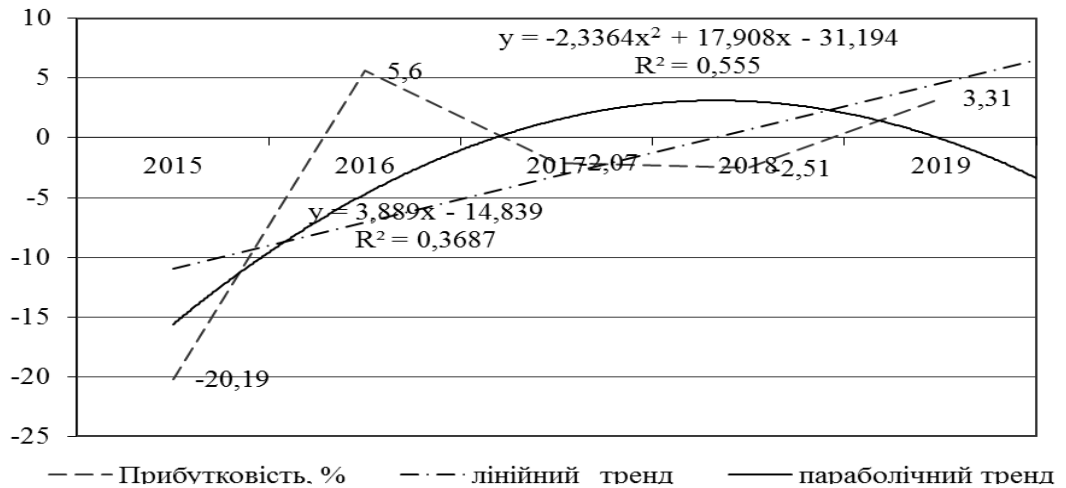

Рис.3.6. Аналітичне вирівнювання і прогнозування прибутковості ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр.

Таблиця 3.4

Допоміжна таблиця для розрахунків рівнянь тренда рівня податкового навантаження в ТОВ Агрофірма «Нива»

Вихідні дані		Елементи для розрахунку параметрів							
		$y_t = a_0 + a_1 * t$				$y_t = a_0 + a_1 * t + a_2 * t^2$			
Роки	Рівень податкового навантаження	t	t ²	yt	y _t	t ³	t ⁴	yt ²	y _t
2015	17,64	1	1	17,64	17,408	1	1	17,64	17,858
2016	17,45	2	4	34,9	17,499	8	16	69,8	17,274
2017	17,92	3	9	53,76	17,59	27	81	161,28	17,14
2018	16,24	4	16	64,96	17,681	64	256	259,84	17,456
2019	18,7	5	25	93,5	17,772	125	625	467,5	18,222
2020	17,590								
Σ	87,95	15	55	264,76	87,95	225	979	976,06	87,9

Згідно проведених розрахунків таблиці 3.4, отримано наступні дані:

Параметри прямолінійного тренду d= 50
 A₀= 17,317 d₀= 865,85
 A₁= 0,091 d₁= 4,55
 Прогноз на наступний період ==> 17,590

Параметри параболічного тренду	d=	700		
A0=	18,892	d0=	13224,4	
A1=	-1,259	d1=	-881,3	
A2=	0,225	d2=	157,5	
Прогноз на наступний період ==>			19,438	
Рівняння:				
Прямої ==>	y=	0,091	*x+	17,317
Параболи ==>	y=	0,225	*x^2 +	-1,259 *x+ 18,892

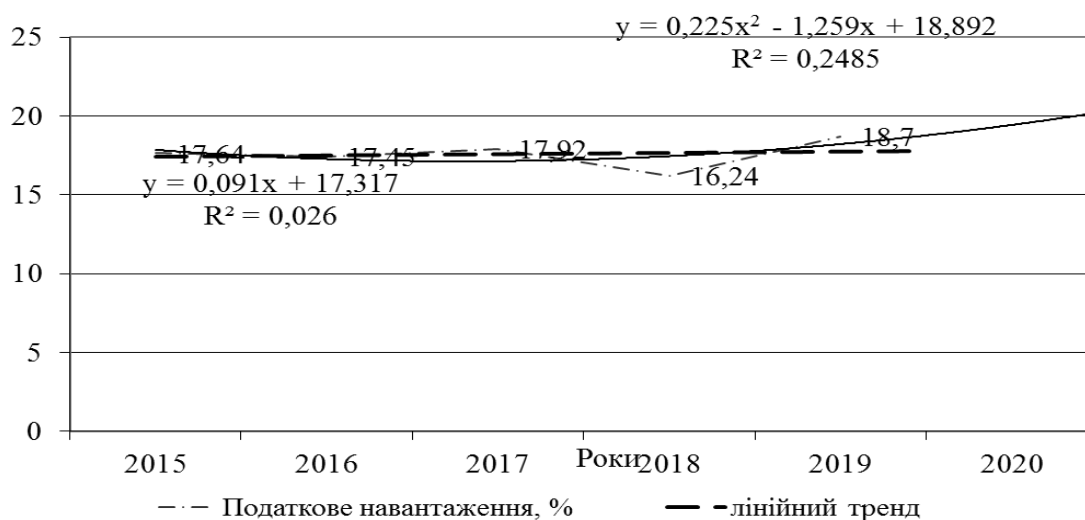

Рис.3.7. Аналітичне вирівнювання і прогнозування податкового навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр.

Аналітичне вирівнювання і прогнозування податкового навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. представлено на рис.3.7, показало, що при отриманому рівнянні $y = 0,225x^2 - 1,259x + 18,892$, при $R^2 = 0,2485$ коефіцієнті детермінації $R = 4985$, існує щільні взаємозалежність між дослідженими показниками. На підставі проведеного кореляційно-регресійного моделювання в 2020 році прогнозується рівень податкового навантаження 17,59%, що свідчить про його зменшення на 1,11 відсоткових пункти.

3.3. Прогнозування балансу і фінансових результатів в ТОВ Агрофірма «Нива»

При розрахунках прогнозного балансу використовуємо наступні вхідні дані: спочатку визначаємо використовуючи середньгеометричний, середньорічний темп приросту чистого доходу за останні п'ять років, який становить 1,2%. Ми запланували, що у 2020 р. чиста виручка зросте не менше, ніж на цю величину порівняно з 2019 роком. Вона становитиме: $9493,34 * 1,2 = 11392,01$ тис. грн. Темпи росту собівартості також не повинні перевищувати цей показник, тому собівартість реалізованої продукції дорівнює: $5872 * 1,2 = 7046,4$ тис. грн. Аналогічно ми плануємо, що валюта балансу також зросте середнім темпом за останні п'ять років (1,2%). Її розрахунок проводимо шляхом множення середньорічної величини валюти балансу у 2019 році на цей темп приросту: $49820 * 1,2 = 59784$ тис. грн.

Враховуючи, що ТОВ Агрофірма «Нива» являється сільськогосподарським підприємством, вважаємо за доцільне обрати таку структуру активів: 60% - необоротні і 40% - оборотні. Відповідно вони становитимуть 35870,4 та 23913,6 тис. грн. У складі оборотних активів необхідно, щоб середньорічна вартість запасів у 2020 році зросла не більше, ніж темп росту планованого чистого доходу. Вона становитиме: $1,2 * 854 = 1024,8$ тис. грн.

Для забезпечення нормальної фінансової стійкості підприємству необхідно, щоб власний капітал, плюс довгострокові зобов'язання покривали необоротні активи та запаси. Тобто, в сумі вони становитимуть: $35870,4 + 1024,8 = 14778,27$ тис. грн. Поточні зобов'язання слід сформувати у величині: $23913,6 - 1024,8 = 22888,8$ тис. грн.

Тепер повернімось до активу балансу і обчислимо величину грошових коштів та їх еквівалентів, необхідну для отримання мінімального рівня абсолютної ліквідності: $0,2 * 22888,8 = 4577,76$ тис. грн. Тому величина дебіторської заборгованості складе 18311,04 тис. грн. ($22888,8 - 4577,76$).

Для визначення величини кредиторської заборгованості у складі поточних зобов'язань, обчислимо спочатку період обороту дебіторської заборгованості. У нашому випадку коефіцієнт оборотності становить 0,622 (11392,01/18311,04), а період одного обороту складе 57 днів. При визначенні величини власного капіталу мінімальна величина його частки повинна складати 50% у загальній величині фінансових ресурсів товариства. Сума власних коштів становить: $59784 * 0,5 = 29892$ тис. грн. Тоді потреба у довгострокових позиках становитиме 36181,2 тис. грн. Отримані розрахунки прогнозного балансу відображено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Прогнозний баланс ТОВ Агрофірма «Нива» на 2020 рік

Актив	На початок планового періоду	На кінець планового періоду	Пасив	На початок планового періоду	На кінець планового періоду
Необоротні активи	15573	35870,40	Власний капітал всього	49225	29892
Оборотні активи всього	34247	23913,6	Довгострокові зобов'язання	-	36181,2
У тому числі:			Поточні зобов'язання всього	595	22888,8
-запаси	854	1024,8	У тому числі:		
-дебіторська заборгованість	2366	18311,04	- короткострокові кредити банків	-	-
-грошові кошти та їх еквіваленти	2812	4577,76	- кредиторська заборгованість	595	714
Баланс	49820	59784	Баланс	49820	59784

Після проведених розрахунків можна зробити наступні висновки: валюта балансу збільшиться з 9964 тис.грн. до 59784 тис.грн. Ця зміна пояснюється збільшенням обсягу необоротних активів в структурі активу балансу та довгостроковими зобов'язаннями в пасивах. В плановому періоді обсяг дебіторської заборгованості збільшився до 18311,04 тис.грн. В

структурі пасивів підприємства спостерігається негативна тенденція. Обсяг власного капіталу зменшився на 19333 тис.грн., також зменшились поточні зобов'язання на 22293,8 тис. грн., а обсяг довгострокових зобов'язань навпаки суттєво збільшився до 36181,2 тис.грн. Це означає, що підприємство збільшить фінансування своєї діяльності за рахунок запозичених джерел, що може вплинути на фінансову стійкість підприємства та інші показники фінансового стану підприємства.

Для наглядного відображення отриманих результатів приведемо ряд діаграм які демонструють динаміку окремих статей балансу.

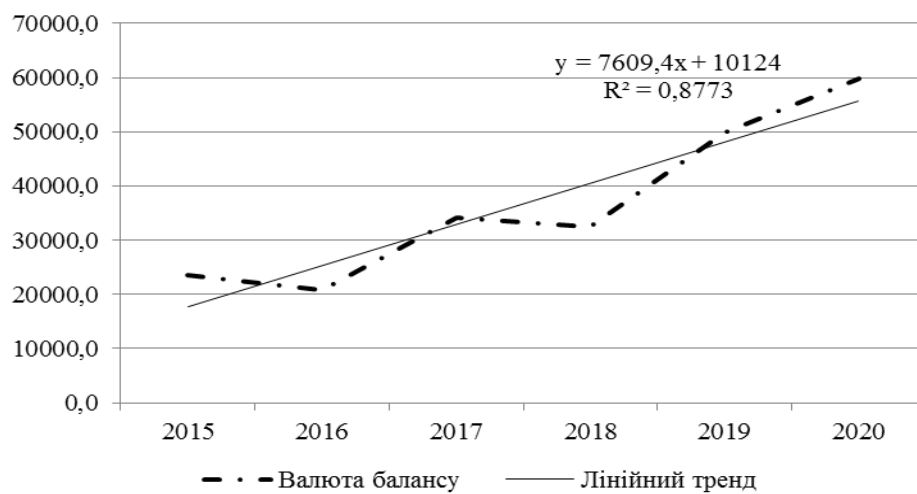

Рис. 3.8. Лінійний тренд динаміки і прогнозування валюти балансу ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр.

На основі наведеного рисунку 3.8 та проведеного трендового аналізу динаміки і прогнозування валюти балансу ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. за рівнянням $y = 7609,4x + 10124$, при $R^2 = 0,8773$ коефіцієнті детермінації $R = 0,9366$, можна стверджувати, що тенденція до збільшення валюти балансу збережеться, оскільки між параметрами існує тісний взаємозв'язок.

На основі розрахованих темпів росту виручки від реалізації продукції та собівартості продукції розрахуємо прогнозний звіт про фінансові результати ТОВ Агрофірма «Нива» (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Прогнозний звіт про фінансові результати ТОВ Агрофірма «Нива» на
2020 рік

Стаття	Плановий період	Звітний період	Зміни (+,-), тис.грн
Доход (виручка) від реалізації продукції	11392,008	13670,412	2278,404
Податок на додану вартість	1898,668	2278,402	379,734
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції	9493,34	11392,01	1898,67
Собівартість реалізованої продукції	5872	7046,40	1174,40
Валовий прибуток	3621,34	4345,61	724,27
Інші операційні доходи	135,3	162,36	27,06
Адміністративні витрати	1050,1	1260,12	210,02
Витрати на збут	1010,24	1212,29	202,05
Інші операційні витрати	213,3	255,96	42,66
Фінансові результати від операційної діяльності	1483	1779,60	296,60
Інші фінансові доходи	14	16,80	2,80
Інші доходи	46	55,20	9,20
Втрати від участі в капіталі	44	52,80	8,80
Інші витрати	303	363,20	60,20
Фінансові результати від звичайної діяльності	1196	1435,60	239,60
Чистий прибуток	1196	1435,60	239,60

Отримані результати таблиці 3.6 показали, що чистий дохід від реалізації продукції господарства в плановому році збільшиться на 1898,67 тис.грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 1174 тис.грн. і становитиме 7046,4 тис.грн. На основі таких планових показників валовий прибуток становитиме 4345,61 тис.грн, що на 724,27 тис.грн. перевищує значення 2019 року. Аналітичне вирівнювання динаміки і прогнозування чистого доходу від реалізації ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. наведене на рис. 2.9. свідчить, що рівняння поліноміального тренду чистого доходу має вигляд: $y=873,45x^2-8383,3x+28539$, $R^2=0,4176$.

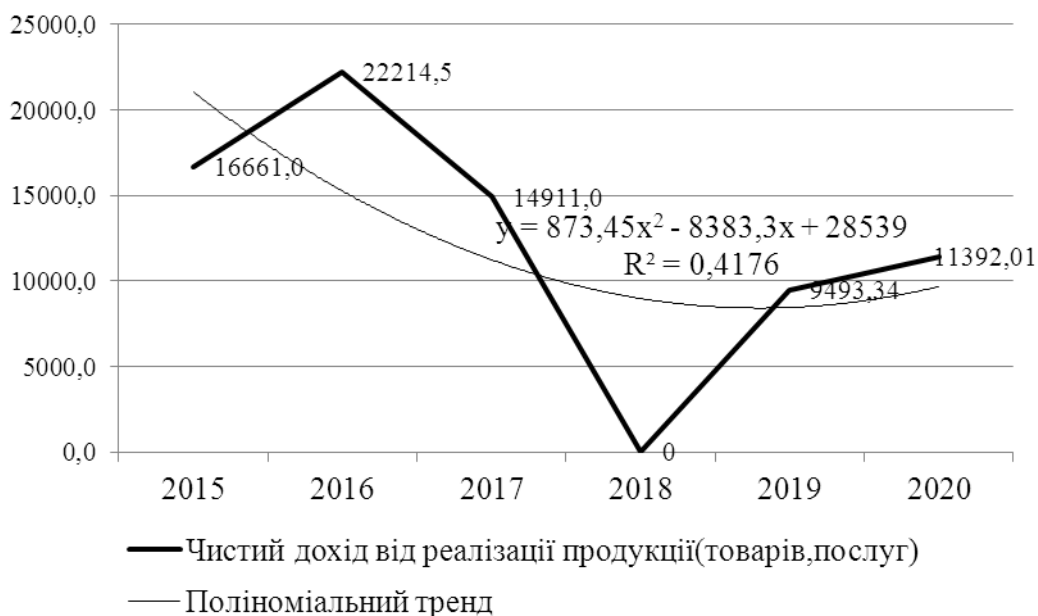

Рис.3.9. Аналітичне вирівнювання динаміки і прогнозування чистого доходу від реалізації ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр.

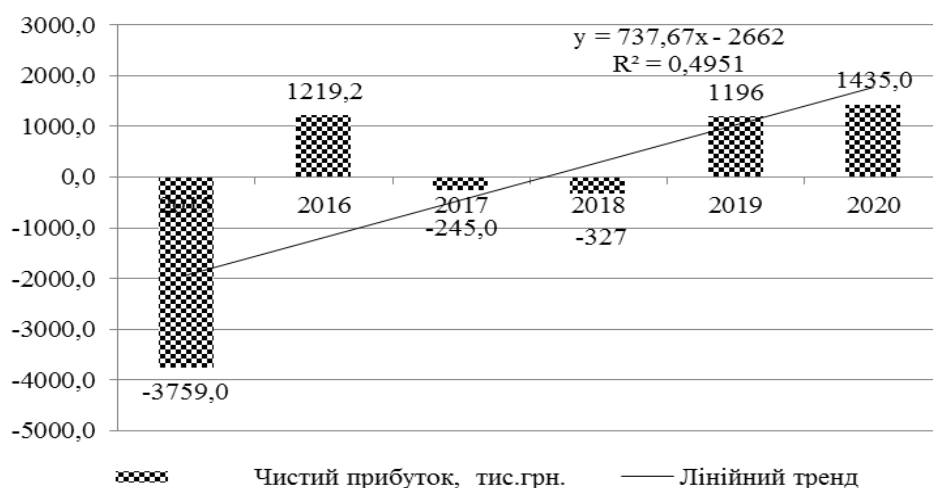

Рис. 3.10. Лінійний тренд динаміки і прогнозування чистого прибутку ТОВ Агрофірма «Нива» за період 2015-2020 рр.

Лінійний тренд динаміки і прогнозування чистого прибутку ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2020 рр. свідчить, що при рівнянні $y=737,67x+2662$, коефіцієнт апроксимації $R^2= 0,4951$, підприємство отримає чистий прибуток в прогностному періоді в розмірі 1435 тис.грн., що на 239,6 тис.грн. більше ніж в 2019 році.

Висновки до розділу 3

1. Отже, розроблена концептуальна модель податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства дозволяє отримувати достовірну інформацію щодо своєчасності сплати податкових платежів. При розробці інструментарію податкового менеджменту сільськогосподарських підприємств відокремлено ефективні управлінські рішення (оперативні, тактичні або стратегічні), а на основі їх розробляються заходи для планування податкових платежів, можна які диференціювати в залежності від частки податкового навантаження. Визначено основні напрямки вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві, вдосконалена структура податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. Запропоновано використовувати в розрахунках коефіцієнт податкового менеджменту (оподаткування) для визначення ефективності податкового менеджменту доцільно та запровадити показник співвідношення чистого прибутку підприємства і податків сплачених в звітному періоді.

2. Сума сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. значно зменшилась, в порівнянні з 2015 р. і склала 2130,87 тис. грн., що на 1396,4 тис. грн. менше, ніж у 2019 р. Виручка від реалізації продукції (робіт та послуг) зменшилась на 8601,2 тис.грн., собівартість реалізованої продукції у 2019 р, в порівнянні з 2015р. зменшилась на 68,45%, чи 12742 тис.грн. В 2019 році збільшився прибуток, отриманий підприємством за досліджуваний період до 1196 тис.грн., що більше на 4955 тис.грн. Проаналізувавши коефіцієнт податкового менеджменту (співвідношення прибутків і податків), можна сказати, що воно за 2015-2019 рр. збільшилось на 89,87%. Питома вага податків у виробничих витратах за 2019 р. складає 34%, у виручці від продажу продукції - 19%, у собівартості реалізованої продукції - 36% за аналогічний період. Податкове навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. збільшилось на 1,06 або 12,02% за рахунок впливу зниження рівня податків на 9,36%, і за рахунок збільшення рівня доходу на 7,88%. У 2019 р.

податкове навантаження з врахуванням чисельності працівників зменшилось на 12,32%, що пояснюється збільшенням чисельності працівників на 4 особи. Разом з тим відбулось зниження податків на 39,59% та зниження доходів (виручи від реалізації продукції) на 43,02%.

3. Після проведених розрахунків можна зробити наступні висновки: валюта балансу збільшиться з 9964 тис.грн. до 59784 тис.грн. Ця зміна пояснюється збільшенням обсягу необоротних активів в структурі активу балансу та довгостроковими зобов'язаннями в пасивах. В плановому періоді обсяг дебіторської заборгованості збільшився до 18311,04 тис.грн. В структурі пасивів підприємства спостерігається негативна тенденція. Обсяг власного капіталу зменшився на 19333 тис.грн., також зменшились поточні зобов'язання на тис. грн., а обсяг довгострокових зобов'язань навпаки суттєво збільшився до 36181,2 тис.грн. Це означає, що підприємство збільшить фінансування своєї діяльності за рахунок запозичених джерел, що може вплинути на фінансову стійкість підприємства та інші показники фінансового стану підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції господарства в плановому році збільшиться на 1898,67 тис.грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 1174 тис.грн. і становитиме 7046,4 тис.грн. На основі таких планових показників цих статей валовий прибуток становитиме 4345,61 тис.грн, що на 724,27 тис.грн. перевищує значення 2019р.

4. На основі планових розрахунків підприємство отримає чистий прибуток, який складе 1435 тис.грн., що на 239,6 тис.грн. більше ніж в 2019 році. Отримані результати оптимізаційного моделювання показали, що прогнозне значення прибутковості ТОВ Агрофірма «Нива» в 2020 році складає 3,97, що більше показника минулого року на 0,36 відсоткових пункти. На підставі проведеного кореляційно-регресійного моделювання в 2020 році прогнозується рівень податкового навантаження 17,59%, що свідчить про його зменшення на 1,11 відсоткових пункти.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнюючи вищевикладені аспекти стосовно теоретичного визначення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві, слід зробити наступні висновки.

1. Податковий менеджмент сільськогосподарського підприємства виконує оперативні функції, функції контролю і функції планування та опосередковано пов'язаний з комплексною характеристикою, яка включає: кількість податків і інших обов'язкових платежів; структуру податків; механізм стягнення податків; показник податкового навантаження на підприємство.

2. Податковий механізм є більш змістовною економічною категорією, яка охоплює більш широку характеристику ніж поняття «система оподаткування» і «податковий менеджмент». Податкова політика сільськогосподарського підприємства ґрунтується на впровадженні чотирьох взаємозалежних етапів і мають циклічний характер.

3. В процесі теоретичного та методологічного дослідження встановлено, що податкове навантаження це показник, який характеризує фактичний рівень впливу держави на діяльність сільськогосподарських товаровиробників шляхом використання відповідних інструментів податкового механізму. Проведено теоретико-методологічний аналіз впливу факторів на податкове навантаження сільськогосподарських підприємств, серед яких відокремлено – внутрішні і зовнішні. Оскільки на сьогоднішній день відсутнє узагальнене визначення показника податкового навантаження сільськогосподарського підприємства, було запропоновано використання показника реального податкового навантаження.

4. Підприємство ТОВ Агрофірма «Нива» володіє значними площами сільськогосподарських угідь, так як займається діяльністю у сфері рослинництва і у сфері тваринництва. При визначенні середніх даних структури товарної продукції за останні роки, питому вагу, а саме – 53 – 70

% займає виробництво та реалізація рослинництва. В свою чергу галузь тваринництва в 2015-2019 рр. займає 39 – 45,4% Детальний аналіз дозволяє визначити напрямок розвитку господарства як переробного з розвинутим м'ясо-молочним та зерновиробництвом. Отже ТОВ Агрофірма «Нива» відноситься до багатогалузевого підприємства. За останні 5 років в господарстві збільшилось виробництво товарної продукції на 920 тис.грн. Динаміка основних і оборотних фондів показала, що основні фонди мають тенденцію до збільшення на 42,9%, а оборотні фонди до зменшення – на 11,8%. Зміна фондоозброєності пов'язано із зменшенням вартості основних фондів в 2019 році порівняно з 2015р. Разом з тим відбулось незначне зменшення фондівіддачі на 4,6%, і зростання фондомісткості на 4,7%, що є негативним наслідком для підприємства і свідчить про неефективність використання основних засобів.

5. Провівши аналіз показників майнового стану отримано, що у 2019 році порівняно з 2015 роком частка оборотних фондів знизилась на 78,69 % , також зменшилась і частка оборотних виробничих засобів в активах, що свідчить про зменшення грошового потенціалу підприємства. Частка основних засобів підприємства в 2019 році знизилась на 15,06%. Коефіцієнт зносу основних засобів у 2019 р порівняно з 2015р. знизився на 29,79% що свідчить про інтенсивне використання основних засобів,. Коефіцієнт оновлення основних засобів збільшився на 98,83 % порівняно з попереднім роком. Аналіз оборотності активів у 2018 році порівняно з 2015 роком показав зменшення на 72,19 % що говорить про те, що відношення виручки від реалізації продукції, до суми оборотних засобів підприємства знизилось внаслідок зменшення витрат на реалізацію. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості свідчить про зростання і прискорення її погашення, а отже про покращення стану розрахунків дебіторів з підприємством. В 2015-2018 роках підприємство було збитковим що негативно впливає на динаміку показників рентабельності, хоча в 2019 році підприємство отримало прибуток в розмірі 1196 тис.грн. Динаміка

показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Нива» свідчить, що за результатами ефективності діяльності господарства прослідковуються позитивні зміни, так рівень рентабельності підприємства за період 2015-2019 рр. значно покращився. Аналіз фінансової стійкості показав що за період 2015 по 2019 роки відбулось зменшення власних обігових коштів та коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами, що свідчить про зменшення платоспроможності підприємства. Ліквідність підприємства протягом 2015-2019 рр. характеризується позитивно, тобто воно спроможне перетворювати власні активи в грошову форму і за рахунок цих коштів покрити зобов'язання. Показник співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості зменшився в 2019 році порівняно з 2015 р. (на 17,9%). Дебіторська заборгованість значно збільшилась на 754 тис.грн. або на 46,77%. Кредиторська заборгованість в 2019 році зменшилась на 527 тис.грн. або на 91,18% порівняно з 2015 роком. Заборгованість за розрахунками з бюджету в цьому періоді скоротилась на 5 тис.грн. або 45,45%. Період використання в обороті кредиторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився на 28 дні або на 83,33%. Середній період інкасації дебіторської заборгованості по розрахунках з бюджетом зменшився в 2019р. порівняно з 2015р. на 7 днів.

6. Отже, розроблена концептуальна модель податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства дозволяє отримувати достовірну інформацію щодо своєчасності сплати податкових платежів. При розробці інструментарію податкового менеджменту сільськогосподарських підприємств відокремлено ефективні управлінські рішення (оперативні, тактичні або стратегічні), а на основі їх розробляються заходи для планування податкових платежів, можна які диференціювати в залежності від частки податкового навантаження. Визначено основні напрямки вдосконалення податкового менеджменту в сільськогосподарському підприємстві, вдосконалена структура податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства. Запропоновано використовувати в

розрахунках коефіцієнт податкового менеджменту (оподаткування) для визначення ефективності податкового менеджменту доцільно та запровадити показник співвідношення чистого прибутку підприємства і податків сплачених в звітному періоді.

7. Проаналізувавши коефіцієнт податкового менеджменту (співвідношення прибутків і податків), можна сказати, що воно за 2015-2019 рр. збільшилось на 89,87%. Питома вага податків у виробничих витратах за 2019 р. складає 34%, у виручці від продажу продукції - 19%, у собівартості реалізованої продукції - 36% за аналогічний період. Податкове навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. збільшилось на 1,06 або 12,02% за рахунок впливу зниження рівня податків на 9,36%, і за рахунок збільшення рівня доходу на 7,88%. У 2019 р. податкове навантаження з врахуванням чисельності працівників зменшилось на 12,32%, що пояснюється збільшенням чисельності працівників на 4 особи. Разом з тим відбулось зниження податків на 39,59% та зниження доходів (виручи від реалізації продукції) на 43,02%. Сума сплачених податків ТОВ Агрофірма «Нива» у 2019р. значно зменшилась, в порівнянні з 2015 р. і склала 2130,87 тис. грн., що на 1396,4 тис. грн. менше, ніж у 2019 р. Виручка від реалізації продукції (робіт та послуг) зменшилась на 8601,2 тис.грн., собівартість реалізованої продукції у 2019 р, в порівнянні з 2015р. зменшилась на 68,45%, чи 12742 тис.грн. В 2019 році збільшився прибуток, отриманий підприємством за досліджуваний період до 1196 тис.грн., що більше на 4955 тис.грн.

8. Після проведених розрахунків можна зробити наступні висновки: валюта балансу збільшиться з 9964 тис.грн. до 59784 тис.грн. Ця зміна пояснюється збільшенням обсягу необоротних активів в структурі активу балансу та довгостроковими зобов'язаннями в пасивах. В плановому періоді обсяг дебіторської заборгованості збільшився до 18311,04 тис.грн. В структурі пасивів підприємства спостерігається негативна тенденція. Обсяг власного капіталу зменшився на 19333 тис.грн., також зменшились поточні зобов'язання на тис. грн., а обсяг довгострокових зобов'язань навпаки

суттєво збільшився до 36181,2 тис.грн. Це означає, що підприємство збільшить фінансування своєї діяльності за рахунок запозичених джерел, що може вплинути на фінансову стійкість підприємства та інші показники фінансового стану підприємства. Чистий дохід від реалізації продукції господарства в плановому році збільшиться на 1898,67 тис.грн., собівартість реалізованої продукції збільшиться на 1174 тис.грн. і становитиме 7046,4 тис.грн. На основі таких планових показників цих статей валовий прибуток становитиме 4345,61 тис.грн, що на 724,27 тис.грн. перевищує значення 2019р.

9. На основі планових розрахунків підприємство отримає чистий прибуток, який складе 1435 тис.грн., що на 239,6 тис.грн. більше ніж в 2019 році. Отримані результати оптимізаційного моделювання показали, що прогнозне значення прибутковості ТОВ Агрофірма «Нива» в 2020 році складає 3,97, що більше показника минулого року на 0,36 відсоткових пункти. На підставі проведеного кореляційно-регресійного моделювання в 2020 році прогнозується рівень податкового навантаження 17,59%, що свідчить про його зменшення на 1,11 відсоткових пункти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров М.Я. и др. Все про податки: Довідник / Азаров М.Я., Кольга В.Д., Онищенко В.А. Під ред. М.Я. Азарова. – К.: Експерт-Про, 2000. – 489с.
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни – К.: Знання-Прес, 2004. – 291с.
3. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. / В. Л. Андрущенко, О. Д. Данілов. – К. : Комп'ютер прес, 2004. – 300 с. (с. 34).
4. Аранчій В.І. Податкове навантаження та методологічні основи його виміру / В. І. Аранчій, Т. Г. Мисник // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії: серія економічні науки. – 2013. – Вип. 2 (7). - Т. 2. - С. 21-27.
5. Балашова О.В. Податковий механізм управління підприємством / О.В. Балашова // Економіка : проблеми теорії і практики. – 2013. – № 5. – С. 918-925.
6. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підруч. для студентів вузів освіти, які навчаються за спец. "Фінанси" – К.: Либідь, 2008. – 310с.
7. Баранова В.Г. Влияние налоговой нагрузки на развитие предпринимательства / В.Г. Баранова, О.Е. Дубовик // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 1(60). – С. 5–30.
8. Башуцька О. С. Податкове планування та прогнозування в системі податково- бюджетного регулювання / О. С. Башуцька // Наука й економіка. – 2010. –№ 1 (17).–С. 7-10.
9. Безкровний О.В. Особливості та необхідність розрахунку податкового навантаження для сільськогосподарських товаровиробників / О.В. Безкровний // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії.

Вип. 2. - Т. 3. Економічні науки. - Полтава : ПДАА. – 2011.– С. 32-37.

10. Берч Н.Я. Податкове навантаження як окрема економічна категорія: теоретична сутність та спроби обрахунку / Н.Я. Берч // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 2(43). – С. 111-118.

11. Біленчук П.Д. и др. Місцеві податки і збори: правове регулювання: Навч. посіб. / Біленчук П.Д., Задояний М.Т., Форостовець В.А.; Європ. ун-т упр. безпеки та інформ.-прав. технологій. Укр. фін.-екон. ін-т держ. податк. адміністрації України. – К.: Атіка, 2014. – 117с.

12. Білик М.Д. Податкова система України : навч.-метод. посіб. / М.Д. Білик, І.А. Золотько. – К. : КНЕУ, 2006.– 192 с. (с. 34).

13. Білик М.Д., Золотько І.А. Податкова система України: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київ. нац. екон. ун-т. – К., 20120. – 190с.

14. Білостоцька В.О. Податкове навантаження в Україні / В.О. Білостоцька, В.О. Острівецький // Фінанси України : науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України. - 2002. - № 12. - С. 75-79.

15. Благун І.Г. Передумови виникнення і тенденції становлення податкового механізму ринкової економіки / І.Г. Благун, М.І. Когут, Л.А. Склярська // Наукові записки [Української академії друкарства]. - 2013. - № 4. - С. 8-24.

16. Бондаренко Н.І., Войчук Г.І. Фінанси підприємств: Навч.-метод. посіб. для студ. екон. ф-ту різ. форм навчання – Х., 2004. – 61с.

17. Брегін М.Г. и др. Основи податкового законодавства: [Навч. посібник] / Брегін М.Г., Горішний Т.І., Гнус П.М.; [Ред. Кириєнко Л.]. – Львів: Світ, 2010. – 86с.

18. Брызгалин А.В. Налоги и налоговое право / А.В. Брызгалин. – М. : Аналитика-пресс, 1999. – 608 с.

19. Булгакова С.О. Податки в зарубіжних країнах: Конспект лекцій / Київ. держ. торг.-екон. ун-т. – К., 2013. – 22с.

20. Бурденко І.М. Аналіз стану й напрямки розвитку податкової системи України та її вплив на зростання економіки // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – №7. – С.3-9.
21. Буряк П.Ю. Історичний аспект та сутність податкового навантаження як економічної категорії / П.Ю. Буряк, Х.В. Кулинич // Наука й економіка. – 2014. – № 3(35) – С. 207–214.
22. Буряк П.Ю. Податкова система: теорія і практика застосування активних методів навчання: Навчальний посібник / П.Ю. Буряк, К.Ф. Беркита, Б.П. Ярема. – К.: Професіонал, 2011. – 224с.
23. Василик О. Д. Податкова система України : навч. посіб. / О. Д. Василик. – К.: Поліграфкнига, 2014. –478 с. (с. 32)
24. Вишневський В.П. Оцінка можливості зниження податкового тягара / В.П. Вишневський, Д.В. Липницький // Фінанси України. - 2012. - № 8. - С. 93-105.
25. Вітлінський В.В. Аналіз діяльності податкової системи України // Фінанси України. – 2015. – №2. – с.19-31.
26. Вплив податкового законодавства на розвиток підприємництва, малого і середнього бізнесу в сфері торгівлі та послуг (податки, ліцензії, патенти), всеукр. нарада. Всеукраїнська нарада-семінар "Вплив податкового законодавства на розвиток підприємництва, малого і середнього бізнесу в сфері торгівлі та послуг (податки, ліцензії, патенти)": Зб. законодав. документів із змін. і доп., 29 трав. 2002 р. – К.: [Фірма "Віпол"], 2012. – 118с.
27. Гридчина М.В. и др. Налоговая система Украины: Учеб. пособие / Гридчина М. В., Вдовиченко Н. И., Калина А. В.; Межрегион. акад. упр. персоналом; [Отв. ред. И.В. Хронюк]. – К., 2012. – 126с.
28. Гавриленко Н.В. Вплив податкового навантаження підприємницької сфери на національну економіку / Н.В. Гавриленко // Науковий вісник. – 2007. – № 3(40). – С. 12- 17
29. Гега П.Т., Доля Л.М. Основи податкового права: Навч. посібник / [Наук. ред. Г.М. Самілик]. – К.: Знання, 2012. – 271с.

30. Годованець О.В. Податкове навантаження: важливий чинник соціально-економічної стратегії держави / О.В. Годованець, Т.Я. Маршалок // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2008. – № 3. – С. 85–89.

31. Гринчук Ю. С. Податковий менеджмент в системі управління підприємством[Електронний ресурс] / Ю. С. Гринчук, В. Ю. Гринчук // Режим доступу :<http://magazine.faaf.org.ua/podatkoviy-menedzhment-v-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom.html>.

32. Дем'яненко М.Я. Проблеми адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2018. – № 2. – С. 17-25.

33. Дєєва Н.М. Оподаткування в Україні : навч. посіб. / Н.М. Дєєва, Н.І. Редіна, Т.О. Дулік та ін. [За ред.Н.І. Редіної]. – К.: Цент учбової літератури, 2009. – С. 74.

34. Долженко І.І. Оцінка ефективності бюджетно-податкової підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні / І.І. Долженко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2015. - Вип. 222. - С. 238-245.

35. Дюрядін В. П. Податковий механізм фінансового оздоровлення підприємств: теоретичні аспекти / В.П. Дюрядін., А.М. Леміш // Економіка Крима. – 2015. – № 12. – С. 25-28.

36. Жарко Р. П. Окремі аспекти оцінки податкової системи України як інструменту регулювання розвитку підприємницької діяльності / Р. П. Жарко // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – № 5. – С. 11-16.

37. Жук В.М. Стан та розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу / В.М. Жук // Фінанси України. - 2011. - № 7. - С. 33-42.

38. Загорський В. Принципи функціонування податкової системи ринкового типу // Фінанси України. – 2013. – №10. – С.92-99.

39. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу

України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. №909-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-19>.

40. Захожай В.Б. Система оподаткування та податкова політика : навч. посіб. / В.Б. Захожай, Я.В. Литвиненко, К.В. Захожай, Р.Я. Литвиненко [Під заг. ред. В.Б. Захожая та Я.В. Литвиненка]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с. (с.21).

41. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Кондор. – 2013. – 364с.

42. Іваненко В.О. Оподаткування прибутку – ключові підходи // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 4. – С.11-13.

43. Іванов Ю.Б. Податкова система. Підручник. / Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К.: Атіка, 2016. – С. 93.

44. Канцур І.Г. Теоретичні засади податкового навантаження / І.Г. Канцур // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 3(50). – С. 77–82.

45. Карауш В.В. Податкове навантаження на підприємства в Україні та країнах ЄС. Режим доступу: <http://www.confcontact.com/>.

46. Квасовський О.Р. Проблеми наукової систематизації принципів оптимального оподаткування // Фінанси України. – 2016. – № 2. – С.101-112.

47. Клименко К.Р. Аналіз пропозицій оптимізації системи оподаткування в проекті Податкового кодексу України // Юридичний журнал. – 2014. – №6(24). – С.72-78.

48. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання, 2013. – 378с.

49. Ковальчук М. Новації податкового кодексу України - основа гармонізації до європейських стандартів / Ковальчук М. - Юридичний журнал. – 2011. – № 2. – С.1 -12.

50. Колісніченко П.Т. Методичні підходи до розрахунку податкового

навантаження на мікроекономічному рівні / П.Т. Колісніченко // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії : зб. наук. праць. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 1(18). – С. 49–55.

51. Концепція реформування податкової системи України / [Губський Б., Альошин В., Белоусова І. та ін.]. – К.: Б. в., 2011. – 50с.

52. Корнус В. Принципи оподаткування та базис для вдосконалення побудови системи оподаткування // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 2. – С.14-21.

53. Крисоватий А.І. Податкова система: Навчальний посібник / А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 331с.

54. Крисоватий А.І., Валігура В.А. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори: Монографія. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 248 с.

55. Кучерявенко М.П. Податкове право України: академічний курс. Підручник / М.П. Кучерявенко. – К.:Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2018. – 701 с. (с. 108).

56. Кушнарьова Т.Є., Кучерявенко М.П. Система податкових органів України. – Х.: Торсинг, 2010. – 237с.

57. Кушнірчук Ю.М. Оптимізація рівня фіскального навантаження з метою економічного забезпечення держави // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20/11. – С. 161–169.

58. Лайко П.А. Мних М.В. Фінанси підприємств: Підруч. для студ. вузів / П.А. Лайко, М.В. Мних; Акад. муніцип. упр. – К.: Знання України, 2004. – 427с.

59. Ластовецький А. Вдосконалення правового регулювання оподаткування як головного організаційно-правового засобу впливу на підприємницьку діяльність // Право України. – 2005. – №5. – С.56-60.

60. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н.М. Левченко // Сталий розвиток економіки. – 2010. – № 6. – С. 270–275.

61. Луніна І. О. Податкова політика України у контексті створення умов для економічного зростання / І. О. Луніна // Економіка України. – 2015. – № 9. – С. 126-142.

62. Львовчкін С. Податкова структура в Україні та шляхи її вдосконалення / С. Львовчкін // Економіка України. – 2012. – № 8. – С. 62-71.

63. Магопець О. А. Генезис системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в Україні / О. А. Магопець, А.В. Босенко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: [зб. наук. пр.] – Кіровоград : КНТУ. – 2015. – Вип. 27. – С. 198 – 211 (с. 208).

64. Магопець О. А. Економічні категорії в системі податкових відносин: взаємозв'язок, взаємозалежність та змістовні відмінності у сутності понять / О. А. Магопець // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: [зб. наук. пр.] – Кропивницький : КНТУ. – 2016. – Вип. 30. – С. 181 – 188 (с. 185).

65. Магопець О. А. Податковий механізм та механізм оподаткування: підходи щодо визначення сутності понять / О.А. Магопець // Людина і праця в економіці регіону : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2016 р.). – Ч. 1. – Кропивницький : КОД, 2016. – 224 с (с. 121).

66. Магопець О.А. Специфіка визначення податкового навантаження в сільському господарстві / О.А. Магопець, А.В. Босенко // Пріоритети розвитку підприємств у ХХІ столітті : матер. Міжнар. наук-практ. конф. (12 квітня 2016 р.) – Кіровоград – КОД, 2016. – 124 с. (с. 71).

67. Малініна Н. М. Концептуальні засади побудови системи прямого оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2012. – № 1. – С. 242-260. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps._2012_1_26.

68. Мартиненко В. П. Податковий менеджмент суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / В. П.

Мартиненко// Режим доступу :
<http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/14308/1/7.pdf>.

69. Марченко В.Б. Податкове право: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / В.Б. Марченко, М.Ф. Легкова. – К.: КНЕУ, 2014. – 225с.

70. Махмудов Х.З. Оптимізація податкового навантаження у системі заходів державного регулювання економіки / Х.З. Махмудов, В.Є. Тараненко // Наукові праці. – 2011. – № 2(3). – С. 233–239.

71. Мельник О.В. Податковий аналіз як інструмент податкового менеджменту сільськогосподарського підприємства / Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет ім. В.Сухомлинського. – 2016. – Вип. 4. – С.207-210.

72. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці. – Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2011. – 355с.

73. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>.

74. Молдован О. Податок на прибуток: на що чекати бізнесу / Молдован О.- Економічна правда. - 08.12.2010. - [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/12/8/261230/>.

75. Новік О.І. Тлумачення поняття «податкове навантаження» у вітчизняній та зарубіжній літературі / Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 6. – С.756-761.

76. Новіков М.А. Порівняльний аналіз методик визначення податкового навантаження та шляхи їх удосконалення / М.А. Новіков // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 2. – С. 284.

77. Олійник О.В. Податкова система : навч. посіб. / О.В. Олійник, І.В. Філон. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – С. 25.

78. Онисько С.М. Податкова система. Підручник. / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина. [За ред. С.М. Онисько]. – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 315 с. (с. 21).
79. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник / Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2003. – 164с.
80. Орлова В.О. Методика оптимізації податкового навантаження в системі управління банком / В.О. Орлова, Г.О. Козак // Бізнес Інформ. - 2014. - № 7. - С. 270-276.
81. Орлюк О.П. Фінансове право : навч. посіб. [Текст] / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 528 с. (с.235).
82. Печуляк В. Проблеми нормативного закріплення державної податкової політики в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №1. – С.38-42.
83. Пилипенко Н.М. Оцінка податкового навантаження в контексті соціально-економічного розвитку сільського господарства / Пилипенко Н.М., Профатило О.Ю. // «Вісник СНАУ: серія Економіка і менеджмент». –2015. – № 8(65). - С. 178-184.
84. Податкова політика України: навч. посіб. / П.В. Мельник, З.С. Варналій, Л.Л. Тарангул та ін. [За ред. П.В. Мельника]. – К.: Знання України, 2010. – 505 с. (с. 48).
85. Податкова система : навч. посіб. / І.О. Лютий, Л.М. Демиденко, М.В. Романюк та ін. [За ред. І.О. Лютого]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 23.
86. Податкова система України: [Підруч. для студентів екон. вузів і фак.] / [Федосов В.М., Опарін В.М., П'ятаченко Г.О. та ін.]. За ред. В.М. Федосова. – К.: Либідь, 2014. – 463с.
87. Податковий кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>.
88. Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г. Фінанси підприємств:

Підручник. Київ. нац. екон. ун-т; – 2-е вид., перероб. і допов. – К., 2004. – 380с.

89. Положення «Про державну фіскальну службу в Україні» / Постанова КМУ № 236 від 21.05.2014р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п#Text>.

90. Полюхович В.І., Ліппотт Й. Правові засади оподаткування в Україні: нинішній стан та напрями реформування / Укр.-Європ. консультат. центр з питань законодавства. – К., 2015 – С.68.

91. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon6.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.

92. Прокопенко Н.С. Податкове регулювання агропромислового виробництва : монографія / Н. С. Прокопенко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 316 с. (с. 34).

93. Розпутенко І.В. Податкова політика і економічні реформи: Навч. посібник / Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2015. – 240с.

94. Саваріна О. Удосконалення законодавства з питань оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності // Право України. – 2016. – №7. – С.46-49.

95. Селіванов В.М. и др. Захист прав платників податків в Україні (питання теорії і практики) / Селіванов В.М., Московенко О.М., Головач І.В. Ін-т приват. права і підприємництва Акад. правових наук України. – К., 2009. – 21с.

96. Скрипник А. Оцінка податкового навантаження і детінізація фонду оплати праці / А. Скрипник, Г. Гендлер // Економіка України. – 2017. – № 5. – С. 17-25.

97. Славкова А. А. Оптимізація податкового навантаження та пільгове оподаткування в контексті зміцнення фіскального значення податку

на доходи фізичних осіб / А.А. Славкова, М.М. Степура // Фінанси, облік і аудит. – 2012. – Вип. 20. – С. 156-174.

98. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; пер. з англ. О. Васильєвої ; ред. Є. Литвин. – К. : Port-Royal. – 594 с.

99. Соколов А.А. Теория налогов / А.А. Соколов. – М. : ЮрИнфоР-Пресс, 2003. – 656 с.

100. Соколовська А. М. Податкова система України в контексті світового досвіду // Фінанси України. – 2012. – № 7. – С. 77-89.

101. Соколовська А. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А. Соколовська // Економіка України. – 2016. – № 7. – С. 4-12.

102. Соколовська А.М. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки / А.М. Соколовська // Економіка України. – 2016. – № 7. – С. 4–12.

103. Тищенко О.М. Визначення податкового навантаження на підприємства коксохімічної промисловості [Електронний ресурс] / О.М. Тищенко, А.О. Єніна-Березовська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_1/part2/37.PDF.

104. Ткаченко В.В. Податкове планування на підприємстві / В.В. Ткаченко // Економіка і держава. – 2018. – №12. – С. 55-58.

105. Тулуш Л. Особливості формування системи прямого оподаткування аграрного сектору в розвинутих країнах [Електронний ресурс] / Л. Тулуш, Н. Малініна // Соціально-економічні проблеми і держава. - 2012. - Вип. 1 (6). – С. 124-134.

106. Тулуш Л.Д. Стимулювання розвитку сільського господарства за рахунок спеціального режиму справляння ПДВ / Л.Д. Тулуш // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1. – С. 155-168.

107. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна

термінологія: у 3-х т. / [За ред. Т. І. Єфименко]. – К.: Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ, ДННУ «Акад. фін. управління», 2010. – Т. 3. – 576 с. (с. 385).

108. Фоміна К. Новації проекту податковий кодекс / Фоміна К. - «Правовий тиждень» - щотижнева інформаційно -правова газета. – 2017 . – № 27 (205). – С. 1-14.

109. Фуга К.С. Вплив податкового навантаження на діяльність підприємств / К.С. Фуга // Проблеми економіки, менеджменту та сільської кооперації : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – 2015. – С. 396.

110. Фуга К. С. Сутність податкового менеджменту на підприємстві [Електроннийресурс]. Режим доступу : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/281.pdf>.

111. Чорна В.О., Павленко О.П. Сутність та роль податкового механізму в системі податкового менеджменту підприємства: колективна монографія / Дослідження, розробка і використання моделей економічної поведінки суб'єктів господарювання: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, 4 грудня 2020 року, м. Дніпро – Дніпро: НМетАУ, 2020. – С.101-102.

112. Шаблиста Л. М. Податки як засіб структурної перебудови економіки : [монографія] / Л. М. Шаблиста. – К. : Інститут економіки НАН України, 2014. – 217 с.

113. Шалота О.В. Реформування податкової системи в Україні // Вісник господарського судочинства. – 2014. – №3. – С.252-256.

114. Щербина Ю. Податковий менеджмент в системі управління сільськогосподарських підприємств 2016. С. 167-169. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [ConfFMNES_2016_Scherbyna_Y-Tax_management_in_the_167-169](#).

115. Ярова Н.В. Податкове навантаження та його оцінка розвитку :

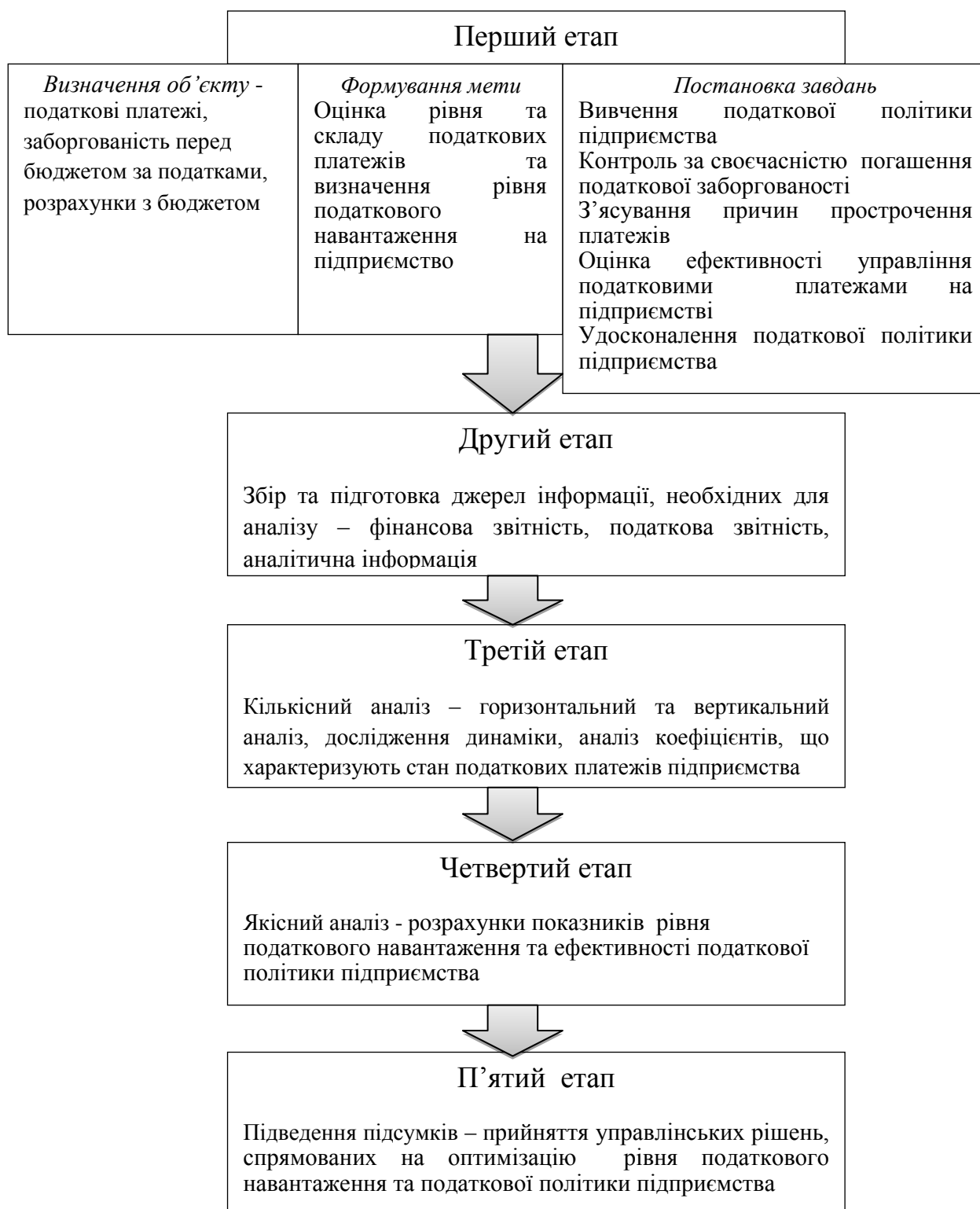
автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец.08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Н.В. Ярова ; Інститут економіки та прогнозування національної академії наук України. – К., 2010. – 21 с

116. Ярошенко Ф. О. Трансформація державної податкової служби України: Монографія. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2014. – 366с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Алгоритм аналізу податкових платежів сільськогосподарського підприємства

ДОДАТОК Б

Динаміка фінансової стійкості ТОВ Агрофірма «Нива»

Показники	2015 р.	2016 р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2019р. до2015 р. , %
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	6767,0	7672,0	7519,0	8502,0	33652	497,30
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,373	0,421	0,390	0,427	0,983	263,44
Маневреність робочого капіталу	0,256	0,200	0,137	0,168	0,027	10,37
Маневреність власних обігових коштів	0,009	0,009	0,042	0,029	0,084	928,46
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими	3,177	4,351	4,367	3,883	3,684	115,96
Коефіцієнт покриття запасів	0,552	0,561	0,782	1,199	1,818	329,35
Коефіцієнт фінан- сової незалежності	0,608	0,556	0,793	0,797	0,988	162,51
Коефіцієнт фінансової залежності	1,646	1,798	1,260	1,255	1,012	61,49
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,384	0,580	0,167	0,222	0,684	178,03
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,392	0,444	0,207	0,238	0,012	3,05
Коефіцієнт фінан- сової стабільності (коефіцієнт фінансування)	1,791	1,404	6,704	5,541	2,731	152,48
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,608	0,556	0,793	0,797	0,988	162,51

ДОДАТОК В

Стан дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ Агрофірми
«Нива» за 2015-2019рр.

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2019 р. до 2015 р.	
						тис. грн.	%
Дебіторська заборгованість разом, тис.грн.	1612	923	438	613	2366	754	146,77
у т.ч заборгованість бюджету, тис.грн	0	11	98	113	64	64	0
Інша ДЗ	1369	754	225	312	2063	694	150,69
За товари, роботи, послуги	243	158	115	188	239	-4	98,35
Кредиторська заборгованість, разом, тис. грн.	578	1502	3214	2839	51	-527	8,82
в т.ч. заборгованість перед бюджетом, тис.грн.	11	24	594	420	6	-5	54,55
За товари, роботи, послуги	475	394	235	419	2	-473	0,42
Інша КЗ	92	1084	2385	2000	43	-49	46,74
Співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, разом, рази	0,36	1,63	7,34	4,63	0,02	-0,34	6,01
Співвідношення кредитор. заборгованості перед бюджетом та дебіторської заборгованості перед бюджетом, рази	0	2,18	6,06	3,72	0,09	0,09	0
Період використання в обороті кредиторської заборгованості, дн.	1,61	4	9	8	0,14	-1,46	8,82
Середній період інкасації дебітор. заборгованості, дн.	5	3	1	2	7	2	146,77
Період використання в обороті кредиторської заборгованості по розрахунках з бюджетом, дн.	32	15,00	0,61	0,86	60	28	183,33
Середній період інкасації дебіторської заборгованості по розрахунках з бюджетом, дн.	0	33	4	3	7	7	0

ДОДАТОК Д

Податкове навантаження ТОВ Агрофірма «Нива» за 2015-2019рр.

Показники	2015 р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019р. від 2015 р., +,-	
						абс.	%
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	19993,2	26657,4	17893,2	19687	11392	-8601,2	56,98
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	18614	21753	11825	13036	5872	-12742	31,55
Прибуток (збиток), тис. грн.	-3759	1219,2	-245	-327	1196	4955,0	331,82
Рентабельність, %	-20,19	5,60	-2,07	-2,51	3,31	23,51	716,41
Виробничі витрати, тис. грн.	3339	3517	20354	19439	6344	19005,00	669,18
Податки, збори (обов'язкові платежі), тис. грн.	3527,26	4650,59	3206,77	3197,19	2130,87	-1396,4	60,41
Питома вага податків у виробничих витратах	1,06	1,32	0,16	0,16	0,34	-0,72	32,06
Питома вага податків у виручці від продажу продукції	0,18	0,17	0,18	0,16	0,19	0,01	106,02
Питома вага податків у собівартості реалізованої продукції	0,19	0,21	0,27	0,25	0,36	0,17	189,47
Коефіцієнт податкового менеджменту	-0,94	3,81	-13,09	-9,78	1,78	2,72	189,87